

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

DAR VIENI RINKIMAI – Petras Maksimavičius	3
KOVA DĖL LIETUVIŠKŲ MIŠIŲ SEINŲ BAZILIKOJE	5

MŪSŲ INTERVIU

NOMADO LAISVĖ – NAUJA ŠIUOLAIKIŠKO GYVENIMO KOKYBĖ – Božena Bobinienė	8
---	---

KULTŪROS BARUOSE

XIV MUZIKUOJANČIŲ ŠEIMŲ ŠVENTĖ PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMUOSE – Asta Pečiulienė	11
---	----

ŠVIETIMAS

ŠVIETIMO DARBUOTOJŲ ŠVENTĖ SEINŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE – „ Aušros “ inf.	14
MOKYTOJŲ DIENA PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE – Dalia Makauskienė	15
PUNSKO MOKSLEIVIŲ KELIONĖS – Dalia Makauskienė	16

ŽMONĖS

IŠ SENŲJŲ ALKSNĖNŲ TUMELIŲ ŠEIMOS KAMIENO – Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė	20
--	----

KALBOS KERTELĖ

PAS GYDYTOJĄ – Birutė Burdinaitė-Ołów	24
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Rudens saulėtekis (Vidos Valinčienės nuotr.)
Batvinskų ir Kalinauskų šeimos Muzikuojančių šeimų šventėje
(Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė, Božena
Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2023-10-23

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė
nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

Wydanie 24 numerów dwutygodnika "Aušra"

DOFINANSOWANIE
370 000 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
410 000 zł

Publikacija vyraža jėdynie pogrėdy autora/ów i
nie moze być utozsamiama z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnętrzných i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmi-
mo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Greitai iš saulėtų dienų perėjome prie rūškanų ir darganotų orų. Tačiau artėjant lapkričio 1-ajai vasaros šilumos tikėtis nereikia. Spalis – paprastai nykoka ir nepasižymintis įvykių gausumu mėnuo. Šių metų spalį įdomus Lenkijos Seimo ir Senato rinkimais, kurie atnešė naujų vėjų – bus pasikeitimų valdžioje ir baigsis vienos partijos vienvaldystė. Tokios žinios demokratijoje, nepaisant politinių įsitikinimų, teigiamos. Plačiau apie rinkimų rezultatus skaitykite P. Maksimaivičiaus straipsnyje.

Taip pat spalį minime šv. Mišių lietuvių kalba gražinimo į Seinų baziliką 40-ąjį jubiliejų. Ta intencija spalio 15 d. Seinuose kun. Nerijus Žvirblys atnašavo šv. Mišias, Lietuvių šv. Kazimiero draugijos pirmininkas Algirdas Vektorius perskaitė padėką Švč. Mergelei Marijai už lietuvių kalbos sugražinimą į Seinų baziliką (ją spausdiname 7 psl.).

Gali kam pasirodyti, kad daug dėmesio skiriame šiai temai, tačiau tai precedento neturintis reiškinys – žmonių solidarumo ginant savo teises pavyzdys. Reikėjo būti ne tik oriam, turėti ne tik drąsos, bet ir pasiryžimo pakelti šmeižtus, niekinimą bei žeminimą. Mūsų tautos istorijoje gausu pavyzdžių, kai žmogus atsisako savo patogaus gyvenimo ir pasiaukoja dėl išpažįstamų idėjų. Todėl būtina žinoti apie minėtų žmonių auką, prisiminti ir perduoti žinių ateities kartoms. Tikrai, kad pradėtas įvykių prieš 40 metų įamžinimo procesas Seinų bazilikoje judės į priekį, kad tie drąsūs žmonės sulauks tinkamo jų veiklos pripažinimo. Taip pat pasigirsta balsų, kad vertėtų išleisti kovų dėl lietuviškų mišių Seinų bazilikoje monografiją. Belieka tikėtis, jog tokios kalbos virs tikrove ir minėdami 50-ąjį jubiliejų rankose laikysime rimtą leidinį ta tema.

Dar vieni rinkimai

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Jau ne kartą „Aušroje“ rašėme, kad Seimo ar prezidento rinkimai niekada neturėjo didesnės įtakos tautinių mažumų gyvenimui Lenkijoje. Nei kairieji, nei dešinieji ar liberalai nelabai ką naujo ar gero joms norėjo pasiūlyti. Galbūt todėl, kad tautinės mažumos nesudaro net 2 proc. bendro gyventojų skaičiaus. Tad jų politinė ar ekonominė įtaka valstybėje visiškai nereikšminga. Žinoma, kartais mielai pasidžiaugiama jų kulinarijos paveldu, spalvingais drabužiais ar liaudies šokiais, tačiau istorijos paveldo įamžinimas ir išsaugojimas, kaip tai nutiko Seinuose – stringa. Šalies politika šioje srityje visuomet buvo siejama su užsienio reikalais ir santykiais su kaimyninėmis valstybėmis. Lenkijos politikai to ir neslėpdavo. Atsimenu, kad tiek Prezidentas B. Komorovskis (B. Komorowski), tiek „Teisės ir teisingumo“ vadovas J. Kačinskis (J. Kaczyński) susitikimų su Lenkijos lietuviais metu (pvz., lankydamiesi Punske) nevengdavo pabrėžti, jog mūsų padėtis priklausys nuo to, kiek Lietuvos valstybė gerins joje gyvenančių lenkų padėtį. Iš pradžių piktindavomės, sakydami, kad mes negalime būti įkaitais abiejų šalių tarpusavio santykiuose. Vėliau pripratome tai girdėti. Nesistebėjome net, kai buvęs užsienio reikalų ministras, spaudos konferencijoje kalbėdamas apie Lietuvos vidaus reikalus, demonstravo dideles nuotraukas su dvikalbiais kaimų pavadinimais Punsko valsčiuje. Priekaištavo Lietuvai, kad tokių dvikalbių pavadinimų neleidžia kabinti Vilniaus krašte. Tiek vienos, tiek kitos valdančiosios daugumos politikai ir valdininkai nepasinaudojo proga paremti Lenki-

jos lietuvius, kai šie sprendė kertinius tapatybės išsaugojimui klausimus. „Žiburio“ mokyklą 2005 m. pastatė ir įrengė Lietuvos valstybė. Ligi šiol finansiškai prisideda prie jos išlaikymo. Kita valdančioji partija nepasinaudojo proga 2017–2023 m. paremti Suvalkuose gyvenančių lietuvių, kai pastarieji kelerius metus prašė patalpų lietuviškam vaikų darželiui ir pagrindinei mokyklai. Pagalbos ranką vėl ištiesė Lietuva. Ar kadaise gimęs sumanymas Punsko sveikatos punkte kurti valstybinės sienos apsaugos dalinį ir mažoje gyvenvietėje apgyvendinti pasieniečius su šeimomis buvo reikalingas valstybės saugumui užtikrinti? Gerai, kad po ilgų protestų šio sprendimo atsisakyta, tačiau ar išmintinga buvo tai daryti vieninteliame Lenkijoje miestyje, kuriame dar išsaugotos unikalios lietuvių šventinės ir kasdienės tradicijos? Tokių pavyzdžių galima būtų vardyti daug.

Taigi man atrodo, kad ir šie rinkimai lietuvių tautinei mažumai neatneš didesnių pokyčių. Lenkijos visuomenė suskilusi į dvi dalis. Gal kurį laiką viešojoje erdvėje bus mažiau triukšmo, tarpusavio užgauliojimų, skambių patriotinių šūkių, kurie kartais priversdavo nejaukiai jaustis. Kita vertus, mano manymu, ši visuomenės poliarizacija buvo neišvengiama, tik ilgai mes jos nematėme ir taip ryškiai nejautėme. Tai tema visai kitam straipsniui, tačiau tik užsiminsiu, jog po 1989 m. ilgą laiką matėme gerokai iškreiptą Lenkijos visuomenės vaizdą. To meto politinis elitas, siekdamas visais įmanomais būdais integruoti šalį į ES ir NATO struktūras, stengėsi parodyti (ir sėkmingai tai darė, pavyzdžiui, žiniasklaidoje),

kad Lenkijos piliečiai 100 proc. tolerantiški kitoms kultūroms ir tikėjimams, proeuropietiški ir nesąjokių didesnių nesutarimų tautiniais klausimais, istorinės politikos srityje, valstybės ir Bažnyčios sąveikos vertinimuose ir pan. Pasirodo, nesutarimų būta. Jie neatsirado staiga, netikėtai. Tai iššūkis dabartiniam ar būsimam šalies elitui, kadangi dar ilgai teks ieškoti atsakymo į klausimą – kokia iš tikrųjų yra Lenkija ir kokia ji norėtų, galėtų ar turėtų būti?

Pasibaigus rinkimams taip pat Lietuvos žiniasklaidoje buvo daug komentarų ir vertinimų. Kaip keisis tarpusavio santykiai? Atrodo, kad sudėtinga geopolitinė padėtis, abipusiai interesai neturėtų smarkiai sutęsti santykių pabloginti. Patirtis rodo, kad nepaisant visko, vienas klausimas bus ir toliau keliamas ir aktualus – tai tautinės mažumos. Ši tema nagrinėjama nuo 1990 metų ir būtų keista, jei jos būtų atsisakyta.

Prieš pat rinkimus Lenkijos ambasadorius Lietuvoje Konstantas Radzivilas (Konstanty Radziwiłł) pakvietė žurnalistus į vadinamuosius spaudos pusryčius, kurių metu apžvelgė Lietuvos ir Lenkijos santykius. Pažymėjo, kad daugelyje sričių sėkmingai bendradarbiaujama: stiprinamas regiono saugumas, sprendžiami susisiekimo infrastruktūros gerinimo klausimai, įgyvendinami savivaldybių ir kultūros institucijų bendri projektai. Vis dėlto ambasadorius pabrėžė, kad susirūpinimą kelia tautinių mažumų klausimai. Žinoma, jis turėjo omenyje Lietuvos lenkų, o ne tautinių mažumų (lietuvių ir lenkų) padėtį abiejose šalyse. Nors tai nepalyginami dalykai, mano manymu, niekada nepavyks šių klausimų iki galo išspręsti, jeigu nebus noro nuoširdžiai ir kiek įmanoma nešališkai (nors politikoje tai, matyt, neįmanoma) į juos pasižiūrėti.

Kokie Lenkijos Seimo ir Senato rinkimų rezultatai? Vyriausiosios rinkimų komisijos š. m. spalio 17 d.

duomenimis, už partiją „Teisė ir teisingumas“ balsavo 7,6 mln. piliečių, o už dabartinės opozicijos partijas – 11,5 mln. Rinkėjų aktyvumas buvo rekordinis. Balsuoti atėjo 74 proc. turinčių balsavimo teisę piliečių. Prieš ketverius metus rinkėjų aktyvumas siekė 61 proc.

„Teisė ir teisingumas“ (PiS) surinko 35,38 % balsų ir gaus 194 vietas 460 vietų Seime. Vadinasi, neturi pakankamai mandatų, kad savarankiškai valdytų šalį. Tikėtina, jog valdančiąją koaliciją sudarys „Pilietinė koalicija“ (KO), „Trečiasis kelias“ ir „Naujoji kairė“.

„Pilietinė koalicija“ surinko 30,70 proc. balsų (3 proc. daugiau nei 2019 m.) ir užsitikrino 157 vietas Seime, „Trečiasis kelias“ 14,40 proc. balsų (65 vietas Seime), „Naujoji kairė“ – 8,61 % (26 vietas). Kartu tai suteikia dabartinei opozicijai 248 vietas, t. y. parlamento daugumą.

„Pilietinė koalicija“, „Trečiasis kelias“ ir „Naujoji kairė“ taip pat laimėjo Senato (100 vietų) rinkimuose. Vadinamojo Senato pakto kandidatai gavo 66 vietas, o „Teisė ir teisingumas“ – 34.

Savo atstovus Seime turės taip pat „Konfederacija“, už kurią balsavo 1,5 mln. žmonių – 7,16 proc. (18 Seimo narių).

RINKIMŲ REZULTATAI PALENKĖS VAIVADIJOJE

Rinkimus į Seimą Palenkės vaivadijoje laimėjo „Teisė ir teisingumas“ – 42,39 proc., „Pilietinė koalicija“ surinko 20,84 proc., „Trečiasis kelias“ 18,86 proc., „Konfederacija“ 9,79 proc., „Naujoji kairė“ 4,84 proc. rinkėjų balsų.

Balstogės vaivadijoje išrinkti šie Seimo nariai:

„Teisė ir teisingumas“: Jacek Sasin – 59490 balsų, Adam Andruszkiewicz – 53632, Dariusz Piontkowski – 22147, Jarosław Zieliński – 20812, Jacek Bogucki – 12032, Kazimierz

Gwiazdowski – 11898, Sebastian Łukasiewicz – 11554;

„Pilietinė koalicija“: Krzysztof Truskolaski – 57657, Alicja Łepkowska-Goeś – 13511, Jacek Niedźwiedzki – 9026;

„Trečiasis kelias“: Szymon Hołownia – 79924, Stefan Krajewski – 9803, Barbara Okuła – 3482;

„Konfederacija“: Krzysztof Bosak – 44880.

RINKIMŲ REZULTATAI SEINŲ APSKRITYJE

„Teisė ir teisingumas“ – 40,90 proc., „Pilietinė koalicija“ – 19,51 proc., „Trečiasis kelias“ – 21,63 proc., „Konfederacija“ – 8,14 proc., „Naujoji kairė“ – 5,55 proc.

REFERENDUMAS

Tą pačią dieną, t. y. spalio 15-ąją, vyko referendumas. Rinkėjams buvo pateikti keturi klausimai.

Į pirmąjį – „Ar pritariate valstybės turto išpardavimui užsienio subjektams, dėl kurio lenkai prarastų strateginių ekonomikos sektorių kontrolę?“ – 96,59 proc. respondentų atsakė „ne“. Į antrąjį – „Ar pritariate pensinio amžiaus ilginimui, įskaitant vyrų ir moterų pensinio amžiaus padidinimo iki 67 metų atkūrimą?“ – 95,04 proc. atsakė „ne“. Trečiasis klausimas: „Ar pritariate užtvaros Lenkijos Respublikos pasienyje su Baltarusijos Respublika panaikinimui?“ – „ne“ atsakė 96,14 proc. referendumo dalyvių. Paskutinis klausimas: „Ar pritariate tūkstančių nelegalių imigrantų iš Artimųjų Rytų ir Afrikos priėmimui pagal Europos biurokratijos primestą priverstinio perkėlimo mechanizmą?“ – 96,94 proc. respondentų atsakė „ne“.

Rinkimų teise referendume pasinaudojo tik 44 proc. balsavusiųjų, todėl jis laikomas negaliojančiu. Seinų apskrityje referendume dalyvavo dar mažiau rinkėjų – 40,21 proc.

Kova dėl lietuviškų mišių Seinų bazilikoje

Minėdami 40-ąjį lietuviškų pamaldų atgavimo jubiliejų ir norėdami prisiminti bei priminti to laikmečio įvykius, perspausdiname 1982 metais Čikagoje išleistos Broniaus Kviklio knygos „Lietuvos bažnyčios. Vilkaviškio vyskupija“ ištrauką apie seiniškių pastangas atgauti lietuviškas mišias ir tuometinės Lenkijos bažnyčios laikyseną. (*Kalba netaisyta.*)

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 19 nr.

Kova dėl savosios kalbos teisių Seinų parapijos bažnyčioje tęsiasi jau 35 metus. Per tą laiką lietuviai siuntinėjo daugybę delegacijų, rašė daugybę prašymų, reikalaudami labai mažai: leisti melstis gimtąja kalba savo pačių bažnyčioje. Keitėsi Seinų parapijos klebonai, keitėsi vietos vyskupijos ir visos Lenkijos vyskupai, keitėsi popiežiai – tačiau Seinų lietuvių prašymas vis dar tebėra neišklaustas. Iš esmės tai nėra kas nors nauja. Juk visas tas „reikalas“ surištas su visa to krašto istorija!

Prof. K. Almenas „Drauge“ 1978.VIII.19 rašė: „Kada jis (šis ‚reikalas‘) prasidėjo? Galėtumėm tarti, gal tada, kai baltų gentys pirmiausia apsigyveno šitame gražiame krašte... Archeologija rodo, kad ir prieš tūkstančius metų čia gyveno baltų gentys. Ir ne tik čia. Toli į pietus, už dabartinio Augustavo miesto jos gyveno. Nes iš esmės tai yra to ‚reikalo‘ šaknis. Būtent – kad lietuviai čia yra vietiniai. Autochtonai, kaip išsireiškia moksliskiau skambančiu žodžiu. O visi kiti – tai atėjūnai. Arba dar melancholiškiau – buvę lietuviai...“

Buvo čia dvarininkai ir klebonai. Mokesčių rinkėjai ir viršaičiai. Ir visiems jiems kliuvo, kad šitame

Seinų lietuvių delegacijos nariai, nepriimti Lomžos vyskupo Sasinowskio, bando su juo kalbėtis prie Punsko bažnyčios 1981 metais. Vyskupas pareiškia lietuvių delegacijai, kad jų byla baigta ir reikia ant jos dėti kryžių, t.y. palaidoti.

krašte nuo amžių kalbama, būtent, lietuviškai, kad lietuviškai norėta ir melstis. Gi turėjo visiems būt aišku, jog yra tik viena kalba, kuria galima ir mintis, ir maldas išreikšti. Tik viena, kuri išaukština žmogų. – Tik lenkų. Reikėjo žmones tuo įtikinti. O jei įtikinti kainavo per daug pastangų, tai įbauginti. Tyčiotis. Uždrausti. Tramdyti. – Ir jiems tai sekėsi. Be rašto, be savo tradicijų suvokimo kaimietis jautėsi bejėgis prieš juos. Ką jis galėjo žinoti? Gal iš tiesų Mergelės

Marijos ausiai buvo malonesni tos šnarančios lenkų kalbos žodžiai, gal tikrai lenkiškai liežuvį laužydamas žmogus bent kiek galėjai atitolti nuo tos paniekintos baudžiauninko dalios. – Viso to išdava: lietuviškoji kalba traukėsi į šiaurę. Lietuviški kaimai kaip Gibai, Beržininkai ir Kreivėnai palaipsniui tapo Giby, Beržniki ir Krejwince. Siaurėjo lietuvių gyvenamas plotas per visą devynioliktą šimtmetį, traukėsi jis toliau ir dvidešimtajam atėjus. Bet jau nebe

Seinų lietuvių delegacija pasitinka išeinantį iš Punsko klebonijos Lomžos vyskupą M. Sasinowski. Kairėje – kun. Kvaterskis, vyskupo dešinėje – Punsko vikaras (lenkų tautybės), kairėje vyskupo sekretorius

taip greitai. „Aušros“ galdynė, mat, pasiekė šį kraštą... Ir Seinų miestas tapo vienas iš atgimstančios lietuviybės žadinimo centrų. Tai būtent čia, barokinės bazilikos papėdėje, buvo spausdinami laikraščiai kaip antai „Saltinis“, „Artojas“, „Spindulys“ ir „Vadovas“. Iš čia šimtai knygų ir knygelėlių sklido po tolimiausius Lietuvos kampus. Čia veikusioje seminarijoje išėjo mokslus daugybė patriotų lietuvių kunigų, tarp jų istorikas J. Totoraitis, vyskupas P. Būčys, valstybininkas M. Krupavičius ir rašytojas V. Mykolaitis-Putinas... Seinuose vyskupavo ir čia pat bazilikoje palaidotas poetas vyskupas Antanas Baranauskas. – Tačiau „Aušros“ laikų sukrautas ir gražų vaisių užmezgęs žiedas čia tapo išrautas ir sunaikintas. Kai buvo pagrobtas Vilniaus kraštas, už demarkacijos linijos liko ir Seinų apylinkės, ir jose įsisiautėjo beatodairiškas lenkiškas šovinizmas. – Visos lietuviškos organizacijos buvo panaikintos, spaustuvės, bibliotekos, mokyklos uždarytos. Vyskupas Karosas buvo ištremtas, iš seminarijos pašalinti visi lietuviai klierikai. – Tik lietuviškąjį kaimietį negalėjai

taip lengvai sunaikinti. Jis susigūžė, įsikibo savo tėvų žemės ir laikėsi. Laikėsi jis tyliai ir kantriai, užtat pastangos paversti jį lenku tapo dar įnirtingesnės...“

Būrelis Seinų lietuvių vyrų gieda lietuviškas giesmes Seinų bazilikoje 1981 m.

Seinų parapijos lietuvių diskriminacija, vietos bažnytinės vyriausybės daroma, neabejotinai yra tąsa šimtmečiais sistematiško vykusio lietuvių lenkinimo Lietuvoje, kaip tai pavaizdavo kun. Kazimieras Prapaulenis savo gerai dokumentuotame veikalė „Lenkų apaštalavimas Lietuvoje“, išleistame 1913 m.

1981 m. Seinų lietuviai, tęsdami kovą dėl savo gimtosios kalbos teisių bazilikoje, paruošė Šv. Tėvui Jonui Pauliui II-am peticiją, kurioje išdėstė savo pageidavimus. Peticiją pasirašė 2500 parapiečių. Parašai buvo renkami slaptai, kad apie tai nepatirtų ir nesukliudytų lenkai šovinistai. Prie peticijos buvo pridėta lietuvių išausta juosta: „Popiežiui geros sveikatos linki Seinų parapiečiai lietuviai. 1981“.

Paskutinis* Seinų parapijos lietuvių mėginimas gauti pamaldų gimtąją kalbą teisę buvo 1981 m. birželio mėn., Šv. Petro ir Povilo atlaidų dieną, kai Punske lankėsi Lomžos vyskupas M. Sasinowski. Šia proga

jis suteikė Sutvirtinimo sakramentą 125 jaunuoliams, kurių tik 10 buvo lenkai. Tą dieną į Punską atvyko Seinų lietuvių katalikų delegacija, norėdama pasikalbėti su vyskupu. Deja, vyskupas jos nepriėmė; reikalavimus išklaušė vyskupo sekretorius. Po to išėjo iš klebonijos vyskupas Sasnowski ir, eidamas į bažnyčią laikyti pamaldų, pasveikino delegatus lietuviškai: „Garbė Jėzui Kristui“. Vienas delegacijos narių bandė išdėstyti vyskupui lietuvių bylą. Priėjęs prie bažnyčios, vyskupas atsisuko į jį lydintį lietuvių delegaciją ir pasakė:

„Ant šios visos bylos dėkite kryžių. Ji yra išspręsta ir Vatikano patvirtinta!“.

Seinų parapijos lietuviai yra vienintelė Europoje katalikiška bendruomenė, kuriai atsisakoma teikti religinius patarnavimus gimtąja kalba (pamaldos parapijos bažnyčioje, krikšto, sutuoktuvių ir kt. apeigos). Taigi religija Seinuose, lenkų šovinistų dvasininkų dėka, nustojo savo tikrosios paskirties ir tapo lietuvių diskriminacijos priemone.

Visas dabartinis bažnytinės lenkų vyresnybės atstovų elgesys Seinuose verčia manyti, kad tai

vyresnybei ir šiandieną labiau rūpi ne parapičių religiniai, o lietuvių sulenkinimo tikslai.

Paskutinėje knygos dalyje mes aprašysime vietas, parapijas ir jų bažnyčias, kurios ligi 1926 m. priklausė Seinų vyskupijai. Jose dar prieš keliasdešimt metų skambėjo lietuviška giesmė bei malda, o šiandien dar kai kuriose jų, nežiūrint didelių lenkinimo pastangų, lietuviai meldžiasi savo gimtąja kalba.

* „Tėviškės žiburiai“, Nr. 33-34, Torontas, 1981.VIII.20.

(Pabaiga)

Broniaus Kviklio knyga „Lietuvos bažnyčios. Vilkaviškio vyskupija“ buvo išleista 1982 m., taigi Seinų parapijos lietuvių kovų už lietuviškas mišias Seinų bazilikoje rezultato joje nėra. Parapijiečiai dėjo pastangas grąžinti lietuvių kalbą į Seinų baziliką iki 1983 m. Popiežiaus Jono Pauliaus II sprendimu į Lomžos vyskupiją atvyko naujas ganytojas Juliusas Paetzas (Juliusz Paetz). Jis savo dekretu nuo 1983 m. spalio 16 d. grąžino į Seinų baziliką lietuviškas pamaldas. Spalio 9 d. visose Seinų parapijos bažnyčiose buvo perskaitytas Lomžos ganytojo Juliuso Paetzo laiškas tikintiesiems: „Kiekviena tauta ir kiekviena jos dalis, net mažiausia, gyvenanti kitos tautos narių apsuptyje, turi priimtą teisę savo tikėjimą išreikšti ir garbinti Dievą savo gimtąja, tėvų ir protėvių kalba. Turi tokią teisę net tada, kai puikiai moka tautos, su kuria tenka jai gyventi, kalbą.“

Dabar galvoju apie Jus, mieli Seinų parapijiečiai. Ši Seinijos žemė ir Seinų miestas priklauso jums – lietuviams ir lenkams. Remdamasis šiomis teisėmis ir išsakytais motyvais noriu jums šiandien pranešti, kad nuo spalio 16 d. kiekvieną sekmadienį ir šventadienį 14 val. šlovingoje Seinų bazilikoje bus atnašaujamos šv. Mišios taip pat lietuvių kalba.“

DĖKINGUMO ŽODŽIAI SEINŲ ŠVČ. MERGELEI
MARIJAI – VISŲ TAUTŲ MOTINAI
UŽ 40 METŲ ATNAŠAUJAMAS ŠV. MIŠIAS LIETUVIŲ
KALBA SEINŲ BAZILIKOJE

Dėkojame Tau, Švč. Mergele Marija, kad prieš 40 metų išklausei skausmingų mūsų Protėvių, mūsų Tėvų ašarų, Jų herojiškų širdžių, kad lietuvių kalba galime garbinti ir šlovinti Tave ir Tavo Sūnų – mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.

Ačiū Tau, Marija, už kiekvieną Tavo Sūnaus Tarną, kurį pašaukei mums tarnauti. Per tuos 40 metų kvietei į savo namus geradarius kunigus: a. a. Joną Jurgį Maceką, a. a. Zenoną Parakevičių, kun. Romualdą Zdanį, kun. Valdą Girdžiušą, kun. Arūną Kesilį, kun. Vytautą Vainą, kun. Tadeušą Valianą, kun. Bernardą Augaitį, kun. Petrą Gucevičių, kun. Jaroslavą Kalinovskį ir daug kitų Dievo Tarnų, atnašavusių ir atnašaujančių šv. Mišias lietuviškai.

Ačiū Tau, Marija, už tuos Tavo Dvasinius Įrankius. Per šv. Mišių aukojimą, mūsų visų apdovanojimą sakramentais moki mus suprasti pareigą būti Dievo vaikais, auginti savyje ir kituose Dievo meilę, gyventi pagal Dievo įsakymus, bendrauti su visais vienybėje ir taikoje.

Neatsitiktinai gimstame vienoje ar kitoje šeimoje ir tautoje. Dievas nori išgirsti maldos žodžius visomis kalbomis. Ačiū Tau, Marija, už kiekvieną dvasinę šviesą, kuri nurodo mums ir mūsų vaikams kelią į Dangaus Karalystę.

Tau amžinai atsidavusios lietuvių sielos.

Nomado laisvė – nauja šiuolaikiško gyvenimo kokybė

BOŽENA BOBINIENĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 19 nr.

Božena Bobinienė: Ar nenusibodo dirbti vienoje vietoje ir nuolat sėdėti bute?

Algis Šidlauskas: Praėjus kuriam laikui mūsų pobūvį šiek tiek pajavairinome. Visi gavome SSN (Social Security Number, Lenkijos PESEL – asmens kodo, atitikmuo), draudimo kortelę ir galėjome ieškotis kito ar papildomo darbo. Dirbdami baseinų gelbėtojais juk nepersidirbome. Pagal man žinomus Lenkijos ir Lietuvos standartus išsispausdinau CV. Bet jo nieks nepaisė – tiesiog reikėjo pasitelkti programėles. Darbo biržoje ištyrė, kokius darbus galėčiau dirbti, ir pasiūlė „McDonald’s“

kompaniją arba „7-Eleven“ parduotuvę, veikiančią visą parą. Čia galima įsigyti kavos, mėsainių bei maisto prekių. Nusprendžiau, kad naktimis dirbsiu parduotuvėje, o dieną baseine. Parduotuvėje mokėjo vienu doleriu daugiau nei „McDonald’s“, tad pastarąjį postą pasiūliau savo kambario draugams, kurie irgi ieškojo papildomo darbo. ☺

Taigi nuo to laiko naktimis, nuo 22 iki 6 val., dirbau parduotuvėje, o paskui nuo 12 iki 20 val. – gelbėtoju baseine.

B. B.: Nebuvo sunku suderinti du darbus? Kada ilsėdavaisi?

A. Š.: Kartais tekdavo tą pačią dieną dirbti abiejose vietose, tai kol vaikai dar nebūdavo susirinkę,

tiesiog baseine numigdavau. Tada mažieji lankytojai prieidavo prie manęs ir sakydavo: „Labas, gelbėtoju, mes jau atėjome paplaukioti. Laikas keltis.“ ☺ Būdavo įvairių kuriozų.

Amerikoje praleidau penkis mėnesius. Gelbėtoju ir parduotuvėje dirbau tris, o po to nusprendžiau, kad nenoriu visą laiką tik dirbti. Ryžausi du mėnesius pakeliauti po Ameriką. Nuvykau pas savo dėdę, gyvenantį Konektikuto valstijoje (iš Niujorko reikia važiuoti 2 val.). Na, čia tai man labai patiko – visiškai kitokia gamta, vaizdai, didingi, miškais apaugę kalnai... Naudojaisi proga ir daugiau keliau, nei dirbau. Kartais ką nors nuveikdavau pas vietinius lietuvius – tai žolę nupjaudavau, tai padėdavau atlikti namo remontą. Iš viso padirbau kokias tris savaites, o daugiau kaip mėnesį tiesiog ten buvau ir siurbiau Amerikos grožį.

Po vos ne pusės metų sugrižau į Vilnių, nes norėjau visgi baigti magistrantūrą. Tačiau jau grįžęs iš Amerikos pajutau, kad man norisi dar taip keliauti... Ypač kai pradėjau dirbti – jutau, kad man labai trūksta kelionių.

B. B.: ...užsikrėtei kelionių bacila. ☺

A. Š.: Tiesiog viskas klostėsi ta linkme. Lietuva ir Lenkija jau buvo ES struktūrose –

Iš Algio Šidlausko asmeninio albumo

pasaulis tapo dar labiau atviras. Be to, turėjau nemažą ratą draugų svetimšalių. Pavyzdžiui, libaniečių medicinos studentų dėka susipažinau su gydytojų šeima iš Libano. Susiklostė taip, kad mano draugai buvo jų draugai, taigi mes visi vis kur nors susitikdavom, ir tokiu būdu puikiai susipažinome. Kartą ta libaniečių šeima pakvietė mane atvykti pas juos į svečius. Šitos progos negalėjau praleisti.

Nuskridau į Libaną. Mano pažįstami labai gražiai mane priėmė savo namuose, visur mane veždavosi. Tuo metu buvo ką tik pasibaigęs karas su Sirija. Atsimenu, buvę daug patikros postų, kur dar stovėjo kariuomenė; matėme vietas, kur neseniai sproguos bomboms žiojėjo kiaurymės. Taigi pačiam neįmanoma būtų buvę keliauti po tokią šalį, be to, ir nesaugu. Tuo metu jokia agentūra kelionių į Libaną neorganizavo.

Man labai patiko kultūros, maisto įvairovė. O kalbant apie bacilas... būtent Libane patyriau blogiausią gyvenimą apsinaudijimą – vadinamąjį faraono kerštą. Tai labai ūmūs pilvo skausmai, viduriavimas, pykinimas, vėmimas. Kol valgiau šeiminių paruoštą

maistą – viskas buvo gerai. Bet vieną dieną nuvykome į restoraną ir nusprendėme išbandyti įvairius vietinius patiekalus. Vienas jų buvo marinuotos, termiškai neapdorotos jūros gėrybės. Nutarėme, kad būtent jos buvo apsinaudijimo priežastis. Kitą dieną pajutęs, kad kažkas negerai, paprašiau savo šeiminių degtinės. Maniau, nudegins skrandį, ir praeis. Bet buvo per vėlu, į kraują patekė toksinai jau pradėjo veikti. Dvi dienas tiesiog praleidau tualete, per tą laiką numėčiau 6 kg. Tikrai nemalonius svorio metimo būdus. © Po to patyriau organizmo dehidrataciją. Visą mėnesį jutau to apsinaudijimo pasekmes. Laimė, viskas baigėsi gerai.

B. B.: Tačiau tokie nuotykiai neatgrasino Tavęs nuo kelionių.

A. Š.: Pragmatiškai mąstant, priežasčių atsisakyti keliautojo aistrų buvę daugiau. Prieš išvykdamas į Libaną, dirbau informatiku geroje kompanijoje Vilniuje. Atrodo, gyvenimas stabilizavosi – galima ramiai užsiimti profesija, ką nors kurti. Tačiau būtent po tos kupinos naujų patirčių kelionės

nusprendžiau, kad nenoriu nuolat gyventi Vilniuje. Sumaniau išvykti į Londoną. Tiesiog taip. Man atrodo, ši idėja subrendo per mėnesį laiko. Parašiau pareiškimą, kad atleistų mane iš darbovietės.

Neturėjau jokio kito turto, tik automobilį. Tai tiesiog jį parduaviau. Susikroviau savo daiktus į lagaminą ir išvykau. Londone gyveno mano pusbrolis, taigi iš pradžių apsistojau pas jį. Patekęs į Angliją, nusprendžiau, kad nenoriu dirbti informatiku ir sėdėti vienoje vietoje, tik prie kompiuterio. Tai man buvo be galo nuobodu, tiesiog pavargau. Prisiminiau savo pobūvį

Amerikoje ir kad buvo visai smagu dirbti gelbėtoju. Taigi panašų užsiėmimą susiieškojau Londone, sporto klube. Pradžioje buvau gelbėtojas, po to baigiau specialius mokymus ir tapau vaikų plaukimo instruktoriumi, dar vėliau – sporto klubo vadybininku.

B. B.: Ar tai jau buvo ta vieta, kur galėjai ieškoti stabilumo?

A. Š.: Ne... Planavau ten dirbti daugiausia dvejus metus. Bet 2008–2009 metais užklupo krizė, buvo nepalankus laikas ieškoti kito darbo. Tada nusprendžiau baigti kitus mokymus. Įgijau IT sertifikatą ir po 3 metus trukusio darbo sporto klube įsidarbiniau informatiku IT privačiame koledže. Išėjęs iš sporto klubo, užsiėmiau tik informatiko darbu. Ir galbūt jeigu ne tam tikri keliai ir takeliai, būčiau Anglijoje pasilikęs ilgesniam laikui.

B. B.: Kas įvyko, kad Anglija visgi tapo tik dar viena gyvenimo stotele?

A. Š.: Atvykęs į Londoną, žinoma, nepamečiau savo aistros. Ypač pirmaisiais metais labai daug keliavau

— Iš Algio Šidlausko asmeninio albumo

po Europą, nes sporto klube galėdavau dirbti ir savaitgaliais ar nedarbo dienomis, už tai neimdamas atlyginimo, o tiesiog laisvas dienas – kaip atostogas. Iš Londono buvo pigūs skrydžiai ekonomiškais Wizzair, Ryanair, EasyJet oro linijomis. Aš, žinoma, kiek įmanoma tuo naudojaisi. Skraidžiau visur, kur tik buvo galima. Taip pat dažnai grįždavau į Lietuvą ar Lenkiją. O jau dirbdamas informatiku susipažinau su lenkų grupe, kuri keliaudavo po visą pasaulį. Prasidėjo rimtos išvykos – bent viena reikšmingesnė per metus. 2015 m. pirmą kartą išskridau į Aziją – į Tailandą, ir jis mane tiesiog sužavėjo. Kultūra, maistas – visiškai kitokie nei Europoje. Kitas klimatas. Pirmą kartą pamačiau tą nepaprastą jūros vandenį – tikrai kaip filmuose neįtikėtina žydrą... Ir baltą kaip miltai smėlį. Iš pradžių akys netikėjo tuo, ką matė...

Ir tai mus paskatino keliauti vis daugiau. Grupėje susibūrė labai pozityvūs žmonės. Jie keisdavosi, bet visada vykdavome 4–6 asmenys. Išnaršėme Filipinus, Malaiziją, o 2018 m. pirmą kartą nusukridome į Kolumbiją. Ir Kolumbijoje įklimpau...

B. B.: Skamba „pavojingai“, bet ir paslaptiniai. ☺

A. Š.: Taigi keliaudamas po Kolumbiją susipažinau su viena mergina, kolumbiete. Ji prastai kalbėjo angliškai, bet kažkaip susikalbėjom: ji ispaniškai, aš angliškai. Pažįstami buvome vos 2–3 dienas, tiesiog susitikome vienoje kelionėje, tose pačiose vietose. Po to išsiskyrėme, bet toliau bendravome nuotoliniu būdu. Ir ji pakvietė mane vėl atvykti į Kolumbiją pakeliauti. Šįkart tik dviese. Susiklostė taip, kad vienas kitam patikom, užsiėmėme simpatijos ryšys. Nusukridau į Kolumbiją antrą kartą, dar prieš pandemiją (COVID-19). Keliavome po šalį dvi savaites. Buvau ten nuvykęs vasario mėnesį, o kovą Kolumbijoje paskelbė pandemiją.

B. B.: Manau, kad ryšys su kolumbiete mergina dar labiau sustiprėjo...

A. Š.: Taip. Pobūvio Kolumbijoje metu įsiplieskė jausmai ir noras būti kartu. Kilo klausimas, kokį priimti sprendimą: ar ji atskrenda į Londoną, ar aš į Kolumbiją. Tuo metu jau trylika metų gyve-

nau Londone ir jaučiau, kad noriu ką nors pakeisti. Juk žadėjau Anglijoje praleisti tik keletą metų... Nusprendžiau skristi į Kolumbiją, nes man tai padaryti buvo paprasčiau. Mano planas A buvo ieškoti ten nuotolinio darbo, o jeigu nepavyktų rasti, turėjau planą B – Kolumbijoje viskas pigiau, tai galėjau šiek tiek laiko išsiversti iš savo santaupų. Paskaičiavau, kad turėtų man jų užtekti bent dvejiems metams. Ir jau buvau pasiryžęs po kelių mėnesių vykti į Pietų Ameriką, kraustyti į Kolumbiją. Bet kovo mėnesį paskelbta pandemija. Visi skrydžiai ir kelionės į kitas šalis buvo sustabdyti.

B. B.: Taigi planai buvo gražūs, bet gyvenimas įvertino ir „suorganizavo“ viską kitaip...

A. Š.: Būtent. Tai, kas atrodo stabilu ir patikima, staiga prarado savo prasmę. Staiga visi tapome suvaržyti. Kalbu ne tik apie keliones, bet ir visą profesinę veiklą ir tiesiog buitį. Reikėjo persikelti į interneto erdves, dirbti nuotoliniu būdu. Prasidėjus pandemijai, kompanijoje dar dirbau kokį mėnesį, o po to mane perkėlė į tokią programą, kur valstybė mokėjo apie 80 proc. atlyginimo, bet dirbti nereikėjo. Tiesiog valstybė ėmėsi šių priemonių, norėdama gelbėti kompanijas, bet ir nepalikti likimo valiai atleistų darbuotojų. Kompanija ir mane išsiuntė tokiai programai. Šiaip buvau, galima sakyti, visai laimingas: dirbti nereikėjo, o atlyginimą mokėjo. ☺ Vargau tam Londone, didžiuliame mieste, kur pandeminiai apribojimai buvo labai nepatogūs. Kai tik leido skristi į Lietuvą ir Lenkiją – iškart parsukridau į Punkską, kur buvo daugiau laisvės.

(Bus daugiau)

XIV muzikuojančių šeimų šventė Punsko lietuvių kultūros namuose

ASTA PEČIULIENĖ

Spalio 8 d., žvarbų ir rudenėlių dvelkiantį sekmadienį, šildė muzikuojančios šeimos, susibūrusios į Punsko lietuvių kultūros namuose vykusią šventę. Muzika lietuviams yra neatsiejama kasdienio gyvenimo ar švenčių, apeigų dalis. Ji žmogų lydi nuo lopšio iki grabo lentos. Ir tik nuo paties žmogaus priklauso, ar jis tą muziką prisijaukina, ar ne. Šeima, kurioje muzika gyva, yra ypatinga, unikali. Mūsų krašte muzikavimas dažniausiai perduodamas iš kartos į kartą. Ketvirtą dešimtmetį gyvuojanti muzikos mokykla taip pat duoda vaisių, nes yra ir tokių šeimų, kurias muzikuoti paskatina būtent ten besimokantys vaikai arba absolventai. O muzikavimas šeimoje suteikia daug džiaugsmo, dovanoja prasmingą pasibuvimą, buria kilniam tikslui. Tokia yra ir mūsų šventės misija.

Šventę organizuojame kas dveji metai. Dalyvių skaičius beveik pastovus. Dažniausiai pavyksta pasikviesti

Sesutės Jančiulytės iš Žagarių ir Kristijonas Gausa

iki dešimties mūsų krašto šeimų ir visuomet mus pradžiugina viena muzikuojanči šeima iš Lietuvos.

Šie metai buvo ypatingi tuo, kad turėjome vieną debiutuojančią šeimą, kuri, tikimės, taps nuolatine šventės dalyve. Tai Aldonos ir Stasio Jančiulių iš Žagarių penkios dukros: Teresė

su sūnum Kristijonu, Alicija, Lidija, Daiva ir Virginija. Penkios puikiai dainuojančios sesės scenoje – labai retas vaizdas, bet koks išpūdingas ir širdį glostantis. Visi žiūrovai jas labai šiltai sutiko, bet labiausiai didžiavosi, tikiuosi, tarp žiūrovų sėdintys mamytė su tėčiu, galėdami

pasiklausyti dukrų kvinteto, kuriam birbyne pritarė anūkas Kristijonas – mokytojo Arnoldo Beinario mokinys. Sesės padainavo „Lietuvaičių“ dainą „Lai skamba dainos“ bei G. Paškevičiaus „Mano kraštą“.

Antrą kartą šventėje išdrįso pasirodyti Misiukonių šeima – Rimas su dukrele Ina. Ši šeima tiek muzikuojanči, tiek daininga. Bepigu augti tokioje aplinkoje. Rimas Punsko muzikos mokyklos absolventas, Ina – muzikos mokyklos IV kl. mokinė. Nors ji mokosi skambinti pianinu, scenoje grojo ukulele, o tėtis – akordeonu. Jie pagrojo lietuvių liaudies melodiją „Saulutė leidžiasi“ ir M. Macevičiaus „Sėdžiu ant palangės“ (solo drąsiai ir užtikrintai dainavo Ina).

Taip pat jau antrą kartą į sceną atėjo Darius Makauskas su šeima: dviem dukrom – Irmina ir Inesa bei seserėnu Luku Murausku. Du

Rimas Misiukonis su dukra Ina

Makauskų šeima ir Lukas Murauskas

akordeonai, smuikas ir barškučiai darniai suskambo V. Kernagio kūrinuose „Mūsų dienos kaip šventė“ (žodž. S. Nėries, muz. V. Kernagio; Irmina dar ir padainavo vieną šios dainos posmą) bei „Baltas paukštis“. Tai muzikali šeima, tęsianti muzikavimo tradicijas iš kartos į kartą. Darius kapelos „Klumpė“ akordeonistas, Irmina ir Lukas – muzikos mokyklos V kl. mokiniai, Inesa – šokėja, todėl ir mušė ritmą visai kapelai.

Ketvirtą kartą šventėje dalyvavo sesutės Inesa ir Odeta Nevulytės. Mergaitės atliko dvi dainas: „Sudainuokime Lietuvą“ (žodž. R. Stankevičiaus, muz. R. Radzevičiaus) ir partizanų dainą „Mėnulis tikras tėvas jo“. Abi sesės nuo mažens darniai dainuoja dviem balsais. Inesa dar akompanavo ukulele. Duetas puikiai žinomas ne tik mūsų krašte, jis dalyvauja daugelyje vokaliųjų konkursų Lietuvoje. Pastaruoju metu Lietuvos vaikų ir moksleivių – lietuvių liaudies kūrybos atlikėjų – konkurse „Tramtatulis“ mergaitės tapo diplomantėmis. Tai didžiulis laimėjimas ir pasididžiavimas visai mūsų bendruomenei. Sesutes dainuoti moko, vokalą lavina „Balsynėlio“ vadovė Egidija Grimalauskienė.

Aštuntą kartą šventėje pasirodė Aldutės Vaznelienės šeima. Šį kartą – moterų ir mergaičių sekstetas: mama Aldona bei jos dukros Alicija Barauskienė su dukra Gabriele ir Asta Žukauskienė su dukrelėmis Inga ir Diana. Tai jau scenos senbuvės, mokančios nusiūti sceninį jaudulį. Puikiai dainuojanti šeima atliko tris kūrinius: gruzinų liaudies dainą „Suliko“, J. Marcinkevičiaus ir G. Savinienės dainą „Lietuva“ bei liaudies romaną „Ant ežero kranto“. Paskutinei dainai akordeonu pritarė Darius Makauskas – tolimas giminaitis. Alicija bandė aiškinti giminystės ryšius, bet galiausiai patikino: „Pasakot daug – o ir tai ne kažį ką suprasit...“ ☺

Jubiliejinį – dešimtą kartą šventėje dalyvavo Sinkevičių-Nevulijų šeima iš Vidugirių. Tai pati gausiausia koncerte dalyvaujanti šeima: mama Emilija, jos dukros Onutė su sūnumi Matu, Rūta su dukrele Simona, Jurgita bei sūnus Saulius su dukrele Amelija. Jie padainavo dvi liaudies dainas: „Tyliai banguoja jūra“

ir „Tik pienės pūkas“. Išėidama į sceną Emilija pasakė: „Ačiū Dievui, kad dar yra tokia šventė, nes dabartiniais laikais jau tik ji esanti paskata kartu dainuoti ir muzikuoti. Gaila, kad dainos vis rečiau lydi mus darbuose ir kasdieniam gyvenime.“

Vienuoliką kartą šventėje išgirdome Uzdilų muzikuojančią šeimą: tėtį Valentą, sūnų Arvydą bei du anūkus – Gabiją ir Nojų. Armonika, akordeonu, smuiku ir būgnu šeimos kapela atliko valsą ir fokstrotą. Valentas – savamokslis muzikantas, daugiau kaip 50 metų įvairiais instrumentais grojęs „Klumpėje“, Arvydas, Gabija ir Nojus – Punsko muzikos mokyklos absolventai.

Na, o dvyliką kartą šventėje dalyvavo Batvinskių šeima: Vytautas su dukra Gabija, jo sesuo Irena Kalinauskienė su savo trimis atžalomis – sūnumis Adomu ir Jonu bei dukrele Ieva. Tai vos ne šeimos ansamblis. Į sceną visuomet eina pasipuošę tautiniais drabužiais. Batvinskių ir Kalinauskų šeimos sudaro pagrindą folkloro ansamblio „Alna“, gyvuojančio jau ilgu

Inesa ir Odeta Nevulytės

Aldona Vaznelienė su dukromis ir anūkėmis

Sinkevičių-Nevuliyų šeima

Valentas Uzdila su sūnumi Arvydu ir anūkais

metus ir atstovaujančio mūsų kraštui ir lietuvių kultūrai ne tik Lenkijos bei Lietuvos folkloro festivaliuose, bet ir svetur. Todėl džiaugiamės tokią šeimą, tokiu ansambliu. Jie atliko tris kūrinius: liaudies dainą „Žanijosi mūsų broliai“, V. Kernagio ir S. Nėries „Mūsų dienos kaip šventė“ bei šokį „Greitpolkė“.

Mūsų šventę vainikavo Dalios ir Rimanto Vaicenavičių šeima iš Vilniaus. Tai garsių „Kūjelių“ tėveliai. Jie į Punską iš šešeto vaikų atsivežė tik du jauniausius – sūnų Gytį ir dukrą Elžę. Nesunku nuspėti, kad šios šeimos muzikavimo variklis yra Dalia. Ji muzikologė, daktarė, tradicinės muzikos atlikėja, folkloro tyrinėtoja, muzikinių rinkinių autorė, nepakartojama pedagogė. Drįsčiau pridurti – dar ir dainų autorė, nes scenoje girdėjome atliekamas jos kūrybos dainas. Tėtis Rimantas – matematikas, logikas, pastaruoju metu ir inžinieriaus specialybę įgijęs. Jis sakė esąs ne scenos žmogus, nors grojantis senokai. Visus mus pakerėjo ypač Elžė, kuri turbūt gimė dainuodama... Štai ką reiškia, kai vaikas auga muzikaloje šeimoje. Dainavimas jai toks natūralus, taip lengvai ateinantis. O kitiems reikia dėti daug pastangų, kad kas nors panašaus išeitų... Labiausiai paslaptingas atrodė Gytis, kuris ir dainavo, ir grojo mušamaisiais bei lūpine armonikėle. Kai visi kartu uždainavo – buvo malonu ir ausiai, ir sielai. O skambėjo ir girdėtos, ir visai naujos dainos, bet visos tokios mielos, artimos...

Išklausius visų šeimų koncerto dar kartą visi susibūrėme scenoje „Giminių dainai“ ir beliko pati maloniausia užduotis – padėkoti dalyviams už jų šeimose puoselėjamas vertybes, už džiaugsmą, kurį dovanoja kitiems, už savo talentų sklaidą, už daug ką... Už tai, kad didžiuojasi esą lietuviai ir tautinėje aplinkoje ugdo jaunąją kartą.

Visoms muzikuojančioms šeimoms dovanų įteikėme juodosios

keramikos saulutę-kryžių, kurį savo rankomis atliko tautodailininkas iš Prienų, keramikas Vidas Radzevičius. Tą saulę visiems dovanojom, kad ji šviestų ir džiugintų šeimas visą laiką, kad jose vyrautų darna, susiklausymas, džiaugsmas ir ramybė.

Mūsų šventę lydėjo dar vienas svarbus įvykis – Punsko LKN pirmo aukšto fojė atidarėme dešimtmetės Amelijos Sinkevičiūtės-Nevulytės iš Vilkapėdžių pirmąją autorinę tapybos darbų parodą. Amelija – Seinų „Žiburio“ mokyklos ketvirtokė. Pirmą savo darbėlį nupiešė būdama vos ketverių. Labiausiai jai patinka piešti arklivokus. Mama, pastebėjusi vaiko talentą, leido tobulėti – mergaitė lanko Lazdijų meno mokykloje tapybos ir molio lipdymo užsiėmimus. Amelija spėjo susidraugauti ir su Punsko jaunosiomis menininkėmis. 2022 m., kai leidome komiksą, skirtą Punsko LKN 65-mečiui, ji dalyvavo komikso kūrimo mokymuose ir savo darbeliais įsamžino šiame leidinuke. Taigi 22 Amelijos darbeliai Punsko LKN erdves puoš iki spalio 31 d. Kviečiame apsilankyti ir pasigrožėti mergytės kūrybiškumu bei lakia fantazija.

Mūsų šventę rėmė Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerija bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija pagal programą „Globali Lietuva“. Dėkojame rėmėjams, kurių dėka šventė buvo šilta, smagi ir nesibaigė vien scenoje. Visos šeimos dar susitiko prie bendro vaišių stalo, susidraugavo, išsikalbėjo ir ne vienai jų pradėjo kirbėti galvose idėjos, ką dainuos ir gros šioje šventėje po dvejų metų. ☺

Švietimo darbuotojų šventė Seinų „Žiburio“ mokykloje

„AUŠROS“ INF.

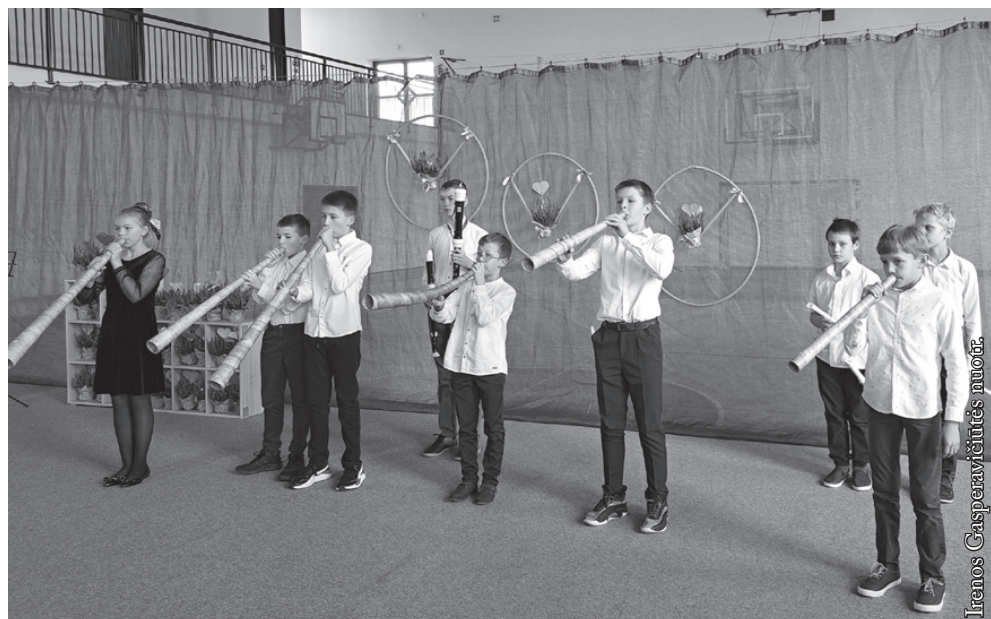
Spalio 14-oji – švietimo darbuotojų šventė, tai ne tik mokytojų diena, bet visų su švietimu susijusių asmenų. Lenkijoje ji švenčiama minint Nacionalinės edukacijos komisijos 1773 m. įkūrimą (beje, šiemet sukako 250 metų jubiliejus). Šiais metais tai buvo šeštadienis, tad mokykloje minėjome penktadienį, spalio 13 dieną.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje jau tradicija tampa tą dieną pasikviesti svečių, kurie mokiniams veda įvairias edukacijas. Šiemet pas mus viešėjo Lazdijų mokyklos-darželio „Kregždutė“ mokytojos su direktore Laimute Jarmalavičiene, Lazdijų bibliotekos darbuotojos, Seinų policijos bei sanitarijos ir epidemiologijos tarnybos darbuotojos. Kai kurios edukacijos buvo finansuojamos iš

Lietuvos pagal Kultūros paso projektą. Jos buvo egzotiškos ir nesujusios su konkrečiu mokymo dalyku, pvz.: iš įvairių vaistažolių galima buvo pasigaminti smilkalą, su kita vadove vaikai gamino dygstantį popierių, galėjo išmėginti gebėjimus rašyti tikra žąsies plunksna.

Po pietų mokiniai parodė mokyklos darbuotojams meno programą, dėkojo už darbą, įteikė gėlių. Šiais metais turėjome garbingų svečių. „Žiburio“ mokytojus pasveikinti atvyko Lazdijų vicemeras Dalius Mockevičius, Lazdijų savivaldybės švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėja Asta Zablackienė.

Mokytojų diena – tai pedagogams proga pasižiūrėti į savo darbo prasmę, o mokiniams tarti žodelį „ačiū“, kuris visados sušildo.

Irenos Gaspaviciūtės nuofot.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSienio REIKALŲ
MINISTERIJA

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Mokytojų diena Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

DALIA MAKUSKIENĖ

Rudens auksas nuspalvina vieną iš mokyklos metų švenčių – Mokytojų dieną. Dar visai neseniai, rugsėjo 1-ąją, sveikinome moksleivius ir mokytojus prasidėjusių mokslo metų proga. Ir štai spalio 13-oji... Visa Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos bendruomenė – mokytojai, mokyklos darbuotojai ir moksleiviai – šventėme Mokytojų dieną. Šia proga mokiniškai stengiasi visus nustebinti. Ir jiems tai puikiai pavyksta, nes geriausia padėka – gražūs žodžiai. Juk nuoširdus sveikinimas mokytojui suteikia daug džiaugsmo. Kiekvienais metais žiūrėti meno programėlės atvyksta mokytojai pensininkai. Labai džiugu, kad jie mūsų nepamiršta. Tai pagarbos ir įvertinimo ženklas. Tėvų komiteto atstovai taip pat visuomet šalia. Tai byloja apie pagarbą, bendrumą...

Tomo Bernecko nuotr.

Mokytojo profesija labai svarbi. Jis moko, lavina ir diegia vaikams vertybes, kuriomis jie vadovaujasi gyvenime. Mokykloje suteikiami gyvenimo pagrindas ir žinios, kurios leidžia asmenybei tobulėti.

atradimais. Ačiū tarė už nuoširdumą, begalinę kantrybę, spinduliuojančią širdies šilumą, patarimus, išradingumą, norą tobulėti. Eilės, dainos, muzikos kūriniai ir šokiai buvo mums pati didžiausia dovana.

Mokytojų diena – tik viena diena metuose. Mokytojo misija tai tarnystės, kurios tikslas – ugdyti augančią kartą, pasirinkimas visam gyvenimui. Mokiniai šią dieną pavertė ypatinga. Jie dėkojo visiems, kantriai, su didžiuliu atsidavimu kasdien dirbantiems svarbų darbą, ugdant jaunus žmones, skiepijant vertybes, dalijantis savo išmintimi,

Manau, jog mokytojai, žiūrėdami į savo mokinius, suvokia, kad kiekvienas turime nuostabią galimybę ir ypatingą atsakomybę kurti darnos, taikos ir gerovės mokyklą. Mes ugdome jaunąją kartą, perduodami ir puoselėdami bendražmogiškąsias vertybes nuo pat pirmosios pažinties akimirkos – kai vaikas nedrąsiai peržengia klasės slenkstį. Mes jį padrašiname žvilgsniu, žodžiu ir begaliniu tikėjimu juo. Kasdien su dideliu atsidavimu turėtume vykdyti savo kilnią misiją – su pagarba sutikti, su meile vesti, su kantrybe mokyti pažinti, su išmintimi palydėti į gyvenimą jaunąją kartą. Tikiu, kad tikras Mokytojas amžiams išlieka savo mokinių širdyje ir atmintyje, jų prasminguose darbuose.

Tomo Bernecko nuotr.

Punsko moksleivių kelionės

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

DALIA MAKUSKIENĖ

Mokytojo darbą lydi atsakomybė ir kasdieniai iššūkiai. Kaip atrasti kelią į kiekvieno vaiko širdį, pritaikyti labiausiai tinkančius metodus ir kurti šiuolaikišką, mokytis skatinančią aplinką? Jaunieji mokytojai sako, kad darbo mokykloje prasmė laikui bėgant nė kiek nemažėja. Pasak jų, darbas su mokiniais padeda nuolat tobulėti ir mokytis vieniems iš kitų.

Aš savąją mokyklą prisimenu kaip tradicinę. Atmintyje išlikę eilėmis sustatyti suolai ir pamokos su atvertais vadovėliais ar pratybomis. Šiandien siekiu mokiniams ne tik perduoti žinias, bet ir būti kelrodžiu, atskleidžiančiu jų stipriąsias puses.

Kelionės, manau, yra vienas būdų sudominti mokinius, jie gali pasisemti žinių, išmokti savarankiškumo ir pažinti tėvynės istoriją. Keliauti visada smagu, nes kiekviena kelionė palieka neišdildomą įspūdį. Pritariu rašytojo Antuano de Sent Egziuperi minčiai, kad kiekvienam žmogui reikia ko nors širdžiai, o ne rankoms, kad negalima gyventi rūpinantis vien politika, sąskaitomis ar telefonais.

Todėl kai mūsų mokyklai pavyko įgyvendinti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos finansuojamą projektą „Mūsų mokyklos patronų, Dariaus ir Girėno, pramintais taksais...“, labai apsidžiaugėme. Projekto koordinatore – Punsko mokyklos mokytoja Vida Uzdilienė. Ji įgyvendinant galėjome pabūti Stasio Girėno gimtinėje, aplankyti Dionizo Poškos Baublius ir tuo pačiu pamatyti pirmąjį seniųjų muziejų Lietuvoje, pažinti senąją Lietuvos sostinę Kernavę, išvysti neapsakomo grožio piliakalnius. Tai buvo atgaiva

Prie Dionizo Poškos Baublio Bijotuose

sielai. Pažinome Žemaitiją, krašto geografiją, istoriją, lietuvių literatūros, etnokultūros paveldą.

Ekskursija vyko dviem etapais. Iš viso joje dalyvavo 80 mokinių ir 8 mokytojai. Pirmoji grupė keliauvo rugsėjo mėnesį, kai dar kaitriai švietė ir visus šildė saulutė. Antroji grupė – visai neseniai: ankstų spalio 9-osios rytą 39 keliautojai autobusu išsiruošė į dviejų dienų ekskursiją. Išvykdami sutarėme, jog jos tikslai – aplankyti ir pasisemti naujų idėjų. Oras pasitaikė puikus, nelijo, todėl ir nuotaika buvo puiki.

Pajudėję iš Punsko, riedėjome į Bijotus. XIX amžiuje Dionizo Poškos Bijotuose (Šilalės raj.) įkurtas pirmasis kraštotyros muziejėlis. Šiandien jis ir toliau puoselėjamas, virtęs tikru muziejumi, neseniai atnaujintas, sutvarkytas didžiulis šalia jo esantis parkas. D. Poškos Baubliai

– tai du senuose dideliuose ąžuolo kamienuose įrengti kambarėliai. Jūs mūsų mokinukai matė vadovėliuose, tačiau iš tikrųjų atrodė visai kitokie (lyg ir nemaži, bet kartu ir ne tokie dideli, kaip kad aprašoma senesniuose dokumentuose). Nuo XX amžiaus pabaigos jie uždengti stiklo gaubtais. Įdomu buvo juos patiemti apeiti, apžiūrėti vidų, pamatyti kitus nuo D. Poškos laikų išlikusius eksponatus. XIX amžiuje be jokios ypatingos technikos šiuos ąžuolų kamienus atridenti į Bijotus – itin sunkus, keliolikos vyrų jėgų pareikalavęs darbas.

Sužinojome, kad Dionizas Poška – ne tik poetas, žemaitis, kultūros veikėjas, bet ir nenuilstantis kolekcininkas. Prieš kelionę per lietuvių kalbos pamokas aptarėme jo asmenybę, paskaitėme „Mužiką Žemaičių ir Lietuvos“. Taigi nuvykome šiek

ties „apsišvietę“, todėl ir svečiuose pas Pošką mums buvo jauku ir gera. Džiugu, kad mokiniams vis kilo klausimų. Vienas jų: iš kur buvo Poškai atgabentas banginio kaulas, kuris ir šiandien eksponuojamas mažajame Baubliuke? Pabaigoje visiems tapo aišku, jog įdomus ir net pasakas primenantis objektas tai pirmasis senienų muziejus Lietuvoje – Baubliai.

Sakote, muziejai nuobodūs? Patikėkit – šis vertas dėmesio. Visų pirma jis išskaptuotam ažuolo kamiene (ir jau anuomet tam ažuolui buvo apie tūkstantį metų). Baublyje D. Poška dirbo ir ilsėjosi. Čia jis sudėjo archeologinius radinius, istorinę ir etnografinę medžiagą, senovės dievų atvaizdus, įžymių žmonių portretus ir daugiau kaip 200 knygų bibliotekėlę. Baubliai – senovės lietuvių kultūros paminklas, neturintis analogo visoje Lietuvoje.

Ne kartą klausiau savo mokinių, ar jie jau girdėjo pasakojimą apie Lietuvos lakūnus Darių ir Girėną. Atsakymų būdavo įvairių. Taigi ties Kryžkalniu, Kaunas–Palanga kelio atkarpoje, pasukome kairėn ir važiuodami vingiuotu keliu, vedančiu

pro Dionizo Poškos Baublius, pasiekėme Vytogalą.

Vytogala – tai vieno iš lakūnų, Stasio Girėno, 1933 m. su Steponu Dariumi perskridusio Atlantą ir žuvusio Soldine, gimtinė. S. Girėnas tarnavo Amerikos karo aviacijoje, vėliau lankė skraidymo mokyklą, tapo patyrusiu lakūnu. Žiogrių tvora aptvertoje sodybvietėje pagal išlikusias nuotraukas ir pasakojimus 1988 m. atstatyta tokia pati žemaitiška troba, kokioje būsimasis transatlantinis pilotas gimė ir praleido savo vaikystę. Čia įkurta muziejinė ekspozicija, atspindinti to meto buitį. Tiesa, asmeninių lakūno ar jo artimųjų daiktų, liudijančių gausios šeimos istoriją, išlikę nedaug. Tačiau istorijų ir išlūpų į lūpas perduodamų pasakojimų, kokie vaikystėje buvę abu lakūnai, netrūksta. Sužinojome, kaip vaikystėje pasireiškė S. Girėno noras skraidyti ir kokius charakterio bruožus jis paveldėjo iš savo močiutės.

Šiandien muziejus įrengtas taip, kad viename trobos gale esanti etnografinė ekspozicija. Čia perteikiama lakūno vaikystės atmosfera. Mes gyvai pajutome, kokioje aplinkoje

gimė pačios nutrūktgalviškiausios idėjos. Kitame trobos gale – ekspozicija, pasakojanti apie lakūnų asmenybes ir „Lituanicos“ skrydį per Atlanto vandenyną. Sužinojome, jog kiekvienais metais čia vyksta šventė S. Girėno ir S. Dariaus skrydžiui per Atlantą paminėti. Įdomu, jog joje dalyvauja aviatoriai, sportininkai, muzikantai, taip pat rengiamos dvi-ratininkų ir bėgikų varžybos.

Ypatinga ir muziejus apylinkė. Prie Skaudvilės–Šilalės kelio esantys penki memorialiniai paminklai. Čia stovi Lietuvos Nepriklausomybės kryžius, paminklinis akmuo, žymintis Stasio Girėno gimtinę, paminklinis akmuo Matui Šalčiui, garsiam prieškarinio keliautojui ir pirmajam vytogališkių mokytojui, paminklas partizanams, žuvusiems Vytogalos apylinkėse už Lietuvos laisvę, bei Lietuvos 100-mečio proga sukurtas paminklas Žemaitijos aviatoriams. Vietinė gidė buvo labai draugiška ir gerai nusiteikusi. Jos vedama pamoka buvo įdomi, įsimintina, informatyvi ir neprailgo. Pabaigoje aštrių pojūčių mėgėjus ji pakvietė išbandyti parasparnio imituoklį su įdiegta tikslaus nusileidimo programa. Skrydžio metu mokiniai susipažino su parasparnio valdymu, o VR akiniai ir kitos pagalbinės sistemos suteikė tikro skrydžio potyrį. Gidė aktyviausius apdovanojo ir pagyrė už tikslius ir aiškius atsakymus į klausimus. Po kupinos įspūdžių dienos keliavome nakvynei.

Kitą dieną svečiavomės Kernavėje pas buvusį Punsko parapijos vikarą kun. Marių Talutį. Aš pati šioje vietoje lankiausi mokyklos laikais su klase. Matyt, tai buvo vėlyvas ruduo, nes atmintyje įsirėžė tik klaiki dargana, nuplikę piliakalniai ir sumuštiniais kvepiantis autobusas. Šį kartą buvo visai kitaip. Kernavė atskleidė tikrąjį grožį, o mūsų viešnagę vainikavo kun. M. Talučio pasakojimai. Jis pralinksmino mokinius ir padovanojo neužmirštamus įspūdžius.

Stasio Girėno tėviškėje

Prie Kernavės bažnyčios

Pabuvome gražioje bažnyčioje, kurioje tarnauja kunigas Marius. Ji nedidelė, bet labai tvarkinga, kažką savyje slepianti. Čia jaučiama ramybė. Pro atviras bažnyčios duris matėsi sutvarkytas kiemas, dar žydinčios gelės ir geležinis vilkas, kuris kiekvienam priminė Vilnių. Kunigas labai tiksliai pristatė Kernavės istoriją. Parodė, kur gyvena sesės vienuolės, kur yra parapijos namai. Paaiškino, jog Kernavė tai pirmoji sostinė. Kai kunigas ištarė vardą Kernavė, mintys iškart nuskriejo į nuostabią, vaizdingą penkių piliakalnių vietovę netoli Vilniaus, šalia Neries vingių. Tądien čia ir buvome, stovėjome Kernavės žemėje.

Mokiniai puikiai žinojo, kad tai vienas pirmųjų Lietuvos miestų, pirmoji sostinė, kurioje iki 1321 m. buvo valstybės valdovų rezidencijos. Kernavė buvusi vienas svarbiausių besikuriančios Lietuvos valstybės ekonominių, politinių ir gynybinių centrų. Ši vieta tikrai kerinčio grožio, tarsi pritvinkusi baltiškojo sakralumo.

Kunigas Marius toliau kalbėjo apie istorinę Kernavę, paminėjo,

kad piliakalnių kompleksą sudaro penki kalnai, kuriems XIX amžiuje buvo sugalvoti vardai: Pilies kalnas, Aukuro kalnas, Mindaugo kalnas, Lizdeikos kalnas ir Kriveikiškio piliakalnis. Traidenio ir Vytenio valdymo laikais čia išaugo viduramžių miestas, turėjęs apie 3–4 tūkstančius gyventojų. Jame buvo gana taisyklinga gatvių sistema, stovėjo gyvenamieji namai ir amatininkų dirbtuvės. Kelinama hipotezė, kad čia galėjo būti Mindaugo sostinė. Kernavėje neseniai pagal archeologinių tyrimų medžiagą atkurtas XIII–XIV a. (viduramžių) miesto fragmentas – trijų amatininkų sodybų kompleksas, dar vadinamas skansenų. Visa tai mes matėme savo akimis. Sužinojome, kad statant buvo naudojamas tik kirvis. Tokiu būdu tiksliai atkartota tuometė technologija. Vaikštinėdami po miestelį, pamatėme, kaip atrodė viduramžių žmonių namai, ūkiniai pastatai, kiemai. Gera buvo stebėti, kaip vaikai aikčioja matydami gražius vaizdus. Jie tikrai nebuvo abejingi.

Stulbinantis gamtos grožis nėra savaime suprantamas dalykas, tai

Dievo Kūrėjo braižas, ir visa tai liudija apie Jį. Man malonu buvo matyti, kad vaikų širdys vis dar tai atpažįsta. Oras pasitaikė puikus. Mus lepino saulės spinduliai ir gai vino rudeninis vėjelis. Tad kopėme į piliakalnius...

Pasirodo, kopimas į viršų ne nuotykis, tik sportas. Žemyn – štai kur nuotykis... Kopiant į piliakalnius jie atrodė tokie aukšti, bet pasiekus viršūnę atsivėrė tikras grožis. Matėme nuostabią Kernavės kraštovaizdį.

Mūsų mokiniams turbūt svarbiausia, kad Kernavėje jie sutiko visiems žinomą katiną Naglį – „Kernavės Ryžiką“. Jis mus pasitiko pats pirmasis. Mokinius „kalbino“ savo žavesiu ir drauge su šeimininku kunigu Mariumi padovanojo nuostabią kelionę po Kernavę. Pabuvome puikiame Lietuvos kampelyje, pastovėjome ant piliakalnio, įsiklausėme į gamtos paslaptis, pasigrožėjome slėnyje kylančiu pieno tirštumo rūku.

Visa tai pamaitino vaizduotę, paskatino galvoti apie praeitį. Kiekvienas žmogus ją mato savaip. Istorikas ir archeologas praeitį tik rekonstruoja, o į ją iš tikrųjų sugrįžti mums, deja, nelemta.

Tuo diena nesibaigė. Apsilankėme Kernavės istorijos muziejuje. Ten dalyvavome edukacinėje programoje „Kaip senovėje žmonės gyveno“. Mokiniai buvo pakviesti į akmens amžiaus salę, kurioje ne tik klausėsi įdomaus pasakojimo apie pirmykščius žmones, bet ir patys galėjo palaikyti senovines strėles, pasimokyti įkurti ugnį, apsilankyti palapinėje, dengtoje kailiais. Sužinojome, kas anksčiau naudota vietoj virvių. Ogi gyvūnų sausgyslės, susukta oda, dilgėlių plaušas, medžio žievė. Stipriausios yra sausgyslės, bet jos bijo drėgmės, didesnių temperatūros kitimų. Iš ko ir kaip darytos strėlės? Paprastai – iš vytelių, kalbant apie pirmuosius akmens amžiaus lankus. Mus domino tas laikotarpis, kai iš lanko šaudęs žmogus viską

pasidarydavo pats. Strėles tada pasigamindavo iš tiesių medžių ar krūmų ūglių. Tikdavo lazdynas, žilvitis. Tos medžių rūšys anuomet augdavo Lietuvoje.

Edukacinė pamokėlė neprailgo. Mes daug sužinojome. Iš tikrųjų senovėje gyventi buvo sunku, gal net baisu. Kasdien apie tai nemąstai, bet pasiklausęs istorijų sužinai daug įdomių dalykų, pajunti laikmečio dvasią ir tampi kitoks.

Jei niekada nebuvote Kernavėje su mokiniais, labai rekomenduoju ten nuvykti. Tik važiuokite, kol lapai

dar ant medžių ir kol piliakalniai neparudavę ir nenuplikę. Kad būtų kur akis paganyti. Šilalė taip pat apipins jūsų kelionę nauja, nepažinta istorija.

Mūsų mokyklos mokiniai patenkinti ir laimingi. O tai didžiausia dovana mums, mokytojams. Štai keli jų pasisakymai.

Irmina Makauskaitė (IV a kl.): Ekskursija man patiko. Labiausiai Baublių muziejus. Ten bėgiojome, žaidėme žaidimų aikštelėje, kartu su draugais sprendėme kryžiažodį ir gamtoje

ieškojome paslėptų atsakymų. Labai patiko susitikimas su buvusiu Punsko vikaru Mariumi Talučiu. Kunigas labai protingas. Papasakojo man nežinomų dalykų, Kernavės istoriją. Kopėme į piliakalnius ir matėme puikius vaizdus. Girėno gimtinėje naudojomes simulatoriumi ir pajutome, ką reiškia skrydis. Nakvojome tvarkingoje vietoje. Ten žaidėme, aptarėme kelionę ir neužmirštamus įspūdžius. Man patiko viskas: vaizdai, naujai įgytos žinios, pasivaikščiėjimai gamtoje, draugai ir ypač Kernavės katinas Naglis.

Uršulė Aleksaitė (VI a kl.): Spalio 9–10 dienomis dalyvaavau kelionėje į Kernavę, Šilalę. 6 val. ryto išvažiavome iš Punsko. Pirmiausia aplankėme Baublių muziejų, kur gidė papasakojo apie Dionizą Pošką, vėliau žaidėme gryname ore sprenddami kryžiažodį. Po pietų nuvažiavome į Stasio Girėno gimtinę. Gidė papasakojo apie lakūno jaunystę, namus, pomėgius, šeimą. Nakvojome Kernavėje, todėl kitą rytą ekskursiją tęsėme šiame Lietuvos mieste. Kernavės bažnyčioje susitikome su kunigu Mariumi Talučiu. Jis parodė mums ir kleboniją. Vėliau kopėme į piliakalnius ir dalyvaavome edukaciniuose užsiėmimuose akmens amžiaus tema. Nuėjome ir į akmens amžiaus kaimą. Kupini puikių įspūdžių ir idėjų laimingai sugrižome į Punską. Kelionė man labai patiko, labiausiai – kopti į piliakalnius.

Gabrielė Jakubauskaitė (IV a kl.): Spalio 9–10 dienomis išvykome į ekskursiją į Šilalę ir Kernavę. Išvažiavom labai ankstyvą rytą, todėl gal ir neišsimiegojė, tačiau labai laukėme naujų įspūdžių. Kelionė neprailgo. Pirmiausia lankėm Baublių muziejų, kur matėme įdomių senovinių daiktų. Aplankėme Stasio Girėno gimtinę. Čia „skraidėme“ lėktuvu, atsakinėjome į pateiktus klausimus. Mus net apdovanojo. Nakvynės namuose buvo švaru

Iš Punsko mokyklos archyvo

Prie geležinio vilko Kernavėje

ir jauku. Čia kvepėjo skanūs pietūs. Prisivalgę džiauugėmės laisvalaikiu. Žaidėme žaidimus, buvo linksma ir smagu, o pavargę greitai sumigom.

Kitą dieną skaniai papusryčiavę iškeliavom toliau. Susitikom su kunigu Mariumi Talučiu bei jo katinu „Kernavės Ryžiku“. Pabendrauom, pasikalbėjom ir paskui kopėme į piliakalnius. Iš tiesų jie aukšti. Vaizdai buvo ypatingi ir nepakartojami.

Kelionė namo neprailgo. Kai tik pasiekėme Budzisko perėją, pro autobuso langą pamaciau tėtį ir močiutę, kurie ten dirba. Labai apsidžiaugiau. Kelionė baigėsi mokyklos aikštėje, kur manęs laukė mama su sesute. Buvo smagu. Mūsų mokytojų dėka ši išvyka buvo puiki.

Rimas Vitkauskas (VI b kl.): Rugšėjo 26–27 dienomis Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos penktų, šeštų, septintų bei aštuntų klasių moksleiviai buvome išvykę į Kernavę ir Šilalę. Kernavėje dalyvaavome edukaciniuose užsiėmimuose. Čia mums parodė, kaip seniau žmonės gyveno. Matėme ekspozicijas su senovės daiktais, kurie rasti šiame regione. Po to susitikome su buvusiu Punsko parapijos vikaru Mariumi Talučiu. Kartu įėjome į kleboniją ir jos kiemą. Lankėme senovinę gyvenvietę. Užkopėme į vieną piliakalnį, o norintys kopė dar į kitą. Po pietų važiuavome į Šilalę. Ten valgėme vakarienę ir nakvojome.

Kitą dieną nuvažiuavome į mažiausią muziejų visoje Europoje. Tai D. Poškos Baubliai – du nameliai qžuolo kamienuose. Čia matėme Lietuvos Respublikos prezidento Antano Smetonos laikų mokyklą, kurioje įrengtas biuras, ir senovinį mokyklinį suoliuką. Sudomino dar veikiantis vandens malūnas. Po to nuvykome į Stasio Girėno gimtinę. Po jo gimtąją sodybą mus vedžiojo paties Girėno giminaitė! Norintys galėjo išbandyti simulatoriuje skrydį lėktuvu, naudojant VR akinius. Gidė

parodė filmą apie Girėno gyvenimą.

Mano manymu, tai buvo labai įdomi išvyka. Pamačiau nepaprastų istorinių vietų. Tegul tokių išvykų būna kuo daugiausia!

Lukas Ivoška (V a kl.): Spalio 9 dieną išvykome į Šilalę. Pradžioje lankėme Baublių muziejų. Sprendėme kryžiažodį ir daug bėgiojome lauke. Vėliau nuvažiuavome į garsaus lakūno Stasio Girėno gimtinę, namus. Ten daug sužinojome apie jo vaikystę.

Kitą dieną po pusryčių susikrovėme daiktus ir nuvykome susitikti su kunigu Mariumi Talučiu. Kernavėje vaikštinėjome po piliakalnius. Užkopė į viršūnę fotografavomės. Vėliau dalyvaavome edukacinėje pamokoje akmens amžiaus tema. Lankėme muziejų ir skanseną. Grįždami namo dainavome, o kai kurie pavargę net miegojo. Ši išvyka buvo smagiausia ir įdomiausia iš visų, kuriose man teko dalyvauti.

Darija Murauskaitė (VIII kl.): Rugšėjo 26–27 dienomis keliavome po Kernavę ir Šilalę. Išvyka buvo įdomi: lankėme muziejus, pajutome, kaip seniau gyveno žmonės, sprendėme kryžiažodžius. Net susitikome su kunigu Mariumi Talučiu. Klebonas parodė geležinį vilką ir bažnyčią, kur atnašauja šv. Mišias. Kernavėje kopėme į piliakalnius. Kadangi oras buvo nuostabus, pamatėme pasakiškus peizažus. Kitą dieną viešėjome Baublių muziejuje pas Dionizą Pošką. Pabaigoje užsukome į Stasio Girėno gimtinę, pamatėme jo namus bei žiūrėjome filmą apie lakūnus. Kelionė man patiko.

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 17 nr.

Danielius Jankauskas (1927–2011)

Jauniausias sūnus Danielius mokėsi Punsko mokykloje, o 1941 metais kartu su tėvais ir kitais Punsko lietuviais, vokiečių ištremtais iš gimtojo krašto, atsidūrė Lietuvoje. Jankauskai buvo apgyvendinti Pakuonyje. Čia mirė tėvas Juozas Jankauskas. Palaidotas Pakuonio kapinėse. Iš Pakuonio Jankauskai persikėlė į Cyrailę, arčiau Lietuvos ir Lenkijos sienos. Bet iš Cyrailės sovietų liaudies gynėjai juos išvarė, nes jie patys panoro ten apsigyventi. Išvartieji keliavo iš vietos į vietą, prisiglausdami pas tolimus gimines. Viktoro šeima apsistojo Igliaukoje, Giluišiuose, o mama su Danieliumi vėliau šiaip taip išvyko į Vilnių pas dukras Birutę ir Leokadiją.

Danielius, atvykęs į Vilnių, apsigyveno bendrabutyje, o vėliau pas seserį Birutę Agurkienę. Baigė vidurinę mokyklą, paskui studijavo Vilniaus pedagoginiame institute ispanų kalbą, pedagogiką ir psichologiją. Baigęs

Broliai Viktoras ir Danielius Jankauskai Varšuvoje

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Iš Senujų Alksnėnų Tumelių šeimos kamieno

Narutė Agurkytė su pussesere Helma Jankauskaite prie močiutės Agotos Tumelytės-Jankauskienės kapo Vilniaus Rasų kapinėse

mokslus, dirbo Vilniaus miesto švietimo skyriuje vedėjo pavaduotoju. Vėliau iki pat pensijos direktoriavo 44-ojoje vidurinėje mokykloje. Danielius buvo vedęs Rožę Šimelytę, ką tik baigusią vokiečių kalbą Vilniaus pedagoginiame institute. Jiedu susilaukė sūnaus Artūro ir dukros Helmos. Sūnus jau buvo abiturientas. 1978 m. pavasarį važiavo mašina ir žuvo autoavarijoje. Palaidotas Saltoniškių kapinėse. Helma baigė anglų kalbą, dirbo vertėja, vėliau Lietuvos geležinkeliuose 17 metų vadovavo Tarptautinių ryšių tarnybai, dar vėliau pradėjo akademinę karjerą: dėstė Mykolo Riomerio universitete, Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje.

Dabar dėsto edukacinėje bendrovėje „Kalba“. Danieliaus žmona Rožytė 1993 m. mirė ir palaidota šalia sūnaus Saltoniškių kapinėse. 2011-aisiais šalia palaidotas ir jauniausias Agotos ir Juozo Jankauskų vaikas Danielius Jankauskas.

II. IŠ PACENKŲ ŠEIMOS ISTORIJOS

Iš 1883 metų dokumento žinome, kad Punsko miestelyje, prie kelio, einančio į Kreivėnus, gyveno Vincas Pacenka. Jis turėjo žemės, vadinamąjį daržą – ilgą, siaurą žemės juostą. Panaikinus baudžiavą, po žemės reformos visi miestelio gyventojai buvo išskirstyti į vienkiemius. Ir Pacenkos persikėlė į naują vietą. Taip buvę miestelio gyventojai, turėję

žemės, sudarė atskirą kaimą, kurį pavadino taip pat Punsku. 1891 metais Vincas Pacenka savo ūkį užrašė sūnui Jonui. Kitam sūnui Aleksandrui priklausantią dalį sūnus Jonas turėjo išmokėti pinigais. O dukterį Agotą išleido už Juozo Lukaševičiaus iš Šaltėnų. Jonas Pacenka vedė Rožę Tumelytę iš Punsko Tumelių, kurie įsikūrė vienkiemyje visai šalia Pacenkų. Tumelių ūkyje šeiminkavo Rožės brolis Juozas Tumelis – labai šviesus žmogus, aktyviai reiškėsis Punsko lietuvių veikloje. Juozas Tumelis turėjo tris sūnus Joną, Antaną ir Juozą bei dukrą Katrę. Dukrą išleido į marčias į Seinų apylinkes, o ūkį tvarkyti pavedė sūnui Jonui. Juozuką leido mokyti į Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnaziją. Antanas liko namuose. Jis buvo šlubas, todėl nelabai

Pacenkų šeima. Iš kairės: Birutė Pacenkaitė-Šnarienė, Agnietė Tumelytė-Pacenkienė, Danutė Viktorija Pacenkaitė-Lapienė, Petras Pacenka, Natalija Pacenkaitė, Elena Pacenkaitė-Bergienė. Antroje eilėje stovi Agnietė Pacenkaitė ir Petras Pacenka (sūnus)

Pacenkų šeima. Iš kairės: Agnietė Tumelytė-Pacenkienė, Gintautas Bergas, Petras Pacenka, Danutė Viktorija Pacenkaitė, Elena Pacenkaitė-Bergienė. Antroje eilėje iš kairės: Agnietė Pacenkaitė, Birutė Pacenkaitė-Šnarienė, Petras Pacenka (sūnus)

darbingas. Jonas vedė ir susilaukė sūnaus Romo bei dukters Julės. Dukra Julė ištekėjo ir kaimynystėje, ant buvusio žydo lauko, pasistatė trobas.

Punsko Tumelių Rožė Tumelytė ištekėjo už kaimyno Jono Pacenkos ir tapo Pacenkų marčia. Jie susilaukė sūnų Petro ir Juozo bei dukters Katrės. Dukterį išleido už Dominyko Staskevičiaus iš Trakiškių. Sūnui Petrui užrašė ūkį. Vėliau nedidelę dalį žemės užrašė ir sūnui Juozui.

Agnietė, kilusi iš Senųjų Alksnėnų Tumelių, beveik varu buvo išvaryta už Petro Pacenkos. Nors šis buvo pamokytas ir gerai žinomas Punsko krašto veikėjas bei rašė gražius laiškus, Agnietės širdis nelabai prie jo linko. Ją kvietė broliai į Ameriką, jau net laivakortę buvo atsiuntę. Ten ji tikėjosi surasti tikrąją laimę, bet prieštarauti savo gerajam tėveliui negalėjo (mama jau buvo mirusi). Taigi 1913 metais ištekėjo už Petro Pacenkos. Juos Punsko bažnyčioje sutuokė vikaras kun. Martynas Krūvelis. Uošvė Rožė Pacenkienė labai meiliai priėmė marčią, ir visą laiką abidvi gražiai sugyveno. Agnietė buvo gera dainininkė, giedojo bažnytiniame chore, vaidino Punske rengiamuose vaidinimuose, visada buvo linksma,

gyva. Tačiau darbas nemažame ūkyje anaipol jos nedžiugino, nes vyras labiau buvo užsiėmęs visuomenine veikla, o ne ūkiu. Senelis Jonas Pacenka taip pat nebuvo pernelyg geras ūkininkas. Jis labiau mėgo smuikeliu groti arba iš medžio visokius gražius daiktus drožinėti.

Petras Pacenka tuo metu buvęs šviesiausias Punsko žmogus. Jis buvo mokėsis rusiškoje mokykloje, gerai mokėjo ne tik lietuvių, bet ir lenkų bei rusų kalbas, gerai skaitė ir rašė. Taigi buvo apsišvietęs, energingas, veiklus. Jau 1914 metais dalyvavo įvairioje visuomeninėje veikloje: rinko knygas, steigė knygyną, buvo išrinktas Blaivybės draugijos Punsko skyriaus pirmininku. Vėliau, 1918 metais, įkūrė Punsko valsčių ir buvo išrinktas pirmuoju jo viršaičiu, vadinamu vaitu. Bendradarbiavo spaudoje, rašė straipsnius ir eilėraščius į tuo metu ten ėjusį laikraštį „Šaltinis“. Organizavo blaivininkų mitingus, ragino žmones šviestis. Kartu su kitais Punsko vyrais įkūrė lietuvišką kooperatyvą „Dzūkas“. Pats tvarkė jo buhalteriją. Buvo labai reiklus ir teisingas.

1920 metais Punską užvaldžius lenkams, Punsko valsčius persikėlė į Lietuvą – pradžioje Radziuškes, vėliau

Sangrūdą. Ten viršaitis toliau dirbo ir naktimis retkarčiais aplankydavo namus ir šeimą. Kaip tik tuo metu Pacenkos statėsi naują trobą, todėl žmonai Agnietei, likusiai vienai, buvo labai sunku. Be to, lenkai visą laiką ieškojo buvusio viršaičio, visai tardė ir kankino šeimą. Kadangi Punskas ir toliau liko Lenkijos pusėje, viršaitis Petras Pacenka pagaliau paliko valsčių Sangrūdoje ir grįžo namo. Mat Lenkijoje tuo metu buvo paskelbta amnestija, ir visi „nusikaltusieji“ Lenkijos valdžiai galėjo grįžti namo. Sangrūdoje atsidūręs valsčius dar beveik iki Antrojo pasaulinio karo buvo vadinamas Punsko valsčiumi.

Petras Pacenka, grįžęs namo, ir toliau domėjosi Punsko lietuvių gyvenimu, skleidė šviesias mintis. Žmonės labai jį gerbė, kreipdavosi įvairiais reikalais, tikėdamiesi gero patarimo. Ir 1941 metais, kai lietuviai prievarta buvo iškeldinami iš savo namų į Lietuvą, jie laukė, ką pasakys buvęs viršaitis ir kaip patars elgtis. Kadangi nesutinkančius išvykti vokiečiai sodino į kalėjimą arba vežė į Vokietiją, Petras Pacenka nutarė geriau važiuoti į Lietuvą, ypač kad ten jau gyveno ir mokėsi dvi dukros ir sūnus. Petro Pacenkos šeima buvo atgabenta į Krekenavą Panevėžio apskrityje, o brolio Juozo šeima – į Upytę. Pradžioje Petro šeima apgyvendinta buvusiuose vokiečių namuose, bet prasidėjus karui ir frontui besikeičiant išvaryta ir turėjo prieglaudos ieškoti pas kaimynus. Pagaliau ilgesniam laikui apsistojo buvusiam tuščiam dvarelyje Krekenavos pakraštyje. Frontui pajudėjus į vakarus, sūnus Petras vargais negalais grįžo į tėviškę, ten pradėjo ūkininkauti ir laukti sugrįžtant tėvų. Jie kurį laiką dar gyveno Vilniuje su dukters Birutės šeima, o 1956 metais sugrįžo į Punską. Bet tą pačią naktį tėvą ištiko insultas, jis buvo suparalyžiuotas ir po savaitės mirė. Palaidotas Punsko kapinėse. Mama Agnietė Pacenkienė dar trejetą metų

gyveno tėviškėje pas sūnų Petrą, o paskutinius kelerius metus praleido savo tėviškėje pas sūnėną Viktorą Jankauską (Kreivėnuose), kur 1959 metais ir mirė. Palaidota Punsko kapinėse šalia savo gerosios uošvės Rožės Pacenkienės ir vyro Petro.

Petras ir Agnietė Pacenkos susilaukė penkių dukterų – Agnietės, Birutės, Elenos, Danutės Viktorijos, Natalijos ir sūnaus Petro. Jauniausioji Natalytė mokėsi Punsko mokykloje, vėliau Krekenavos vidurinėje. Buvo labai gabi, linksmas, bet būdamas tik 16 metų susirgo tuberkulioziniu meningitu ir mirė. Palaidota Krekenavos kapinėse.

Vyriausioji Agnietė Pacenkaitė (1916–1999)

Vyriausioji Agnietė buvo labai gabi, linkusi į mokslus, meną, muziką, todėl tėvai nutarė ją leisti į Vilnių mokyti Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Baigusi gimnaziją, metus studijavo Vilniaus universitete biologiją, bet šis mokslas jai nelabai patiko. Todėl kitais metais išvažiavo į Varšuvą, į Aukštąją dailiojo siuvimo mokyklą.

Pijus Jankauskas-Jankus, Agnietė Pacenkaitė, Leokadija Jankauskaitė

Tačiau kilęs karas sutrukdė tolesnius mokslus. Agnietė grįžo į Vilnių ir studijavo Vilniaus pedagoginiame institute lietuvių kalbą. Baigusi dirbo Švietimo ministerijoje ir dėstė mokykloje. 1946 metais buvo paskirta Vilniaus kurčiųjų mokyklos-internato direktore.

Prasidėjo didelių darbų ir rūpesčių dienos. Mokyklos patalpos – senas medinis namas, kuriame buvo įsikūrę saleziečiai vienuoliai. Sunkūs pokario metai. Rūpėjo našlaičius gražiau aprengti, geriau pavalgydinti. O iš kur imti darbuotojus, kurie mylėtų tuos vaikus, rūpestingai dirbtų? Mokykloje buvo tik du tikri darbo su kurčiais specialistai. Į talką Agnė pasikvietė seserį Birutę (tuo metu psichologijos studentę), pusseserę Leokadiją, buvusią bendramokslę Marytę, o į virtuvę prikalbino kelias buvusias vienuoles. Auklėtojais ir mokytojais priėmė kelis studentus, našle likusią buvusio Lietuvos karininko žmoną ir du tikrus karininkus, kurie tuo metu gyveno svetimais vardais ir pavardėmis. Mokytoju dirbo buvęs Lietuvos teisėjas. Vaikų sveikata rūpinosi labai

atsidavusi vaikų gydytoja Ambrozaitienė. Medicinos seselė globojo ne tik šiuos vaikus, bet kuo galėdama padėjo ir pogrindyje veikiantiems žmonėms. Agnė, tapusi direktore, rūpinosi, kad darbuotojai, neturintys reikalingo išsilavinimo, mokytųsi ir kitaip šviestųsi. Vieni jau studijavo neakivaizdiniu būdu, kiti mokėsi kursuose ir seminaruose. Visi darbuotojai buvo

dėkingi direktorei už visokeriopą pagalbą ir labai rūpestingai dirbo. Mokykloje darbuotojai ir kurtieji vaikai jautėsi lyg savo namuose, tarsi būtų viena šeima. Visi lankėsi teatruose, dalyvavo išvykose į įžymias vietas ir gamtą, rengė vakarus su įdomia programa. Visa tai, matyt, nepatiko sovietų saugumo „sargams“, kurie dažnai „budėdavo“ už mokyklos tvoros. Pagaliau vieną vakarą jie įsibrovė į mokyklą, niekam neleido išeiti ir taip visus „saugojo“ per naktį. Tačiau, matyt, neaptikę nieko įtartino, rytą pasišalino. Vis dėlto 1949 metų birželį skundikams padedant direktorė buvo suimta ir įkalinta. Apkaltinta tuo, kad domėjosi Rytų filosofija ir mokykloje laikė nemažai antitarybinių „elementų“, kurie, jų manymu, ruošėsi nuversti tarybų valdžią. Sovietinis teismas mokyklos direktorę nuteisė 8 metus kalėti. Iš Vilniaus kalinė buvo išvežta į Komijos lagerius. Tik po Stalino mirties 1956 metais visi nekaltai nuteistieji išleisti į laisvę. Po penkerių kalinimo metų Agnė grįžo į Vilnių netekusi jėgų ir sveikatos. Kaip pasakojo Narutė Agurkytė, teta pasibeldė į jų namų duris Vilniuje, Konarskio gatvėje, vėlai vakare: „Mama atidarė duris ir pamatė Agnietę... Kadangi tame pačiame kieme gyveno ir kiti giminės, tai kilo nemažas bruzdesys. Ji grįžo labai netikėtai, tačiau kadangi buvo be galo miela ir mylima, visi labai džiaugėsi.“ Taip ji apsigyveno pusseserės Birutės Agurkienės namuose, vėliau gavo kambarį komunaliniame bute. Dirbti į kurčiųjų mokyklą, žinoma, nebegrįžo. Šiek tiek padirbėjo Moksleivių turizmo reikalų įstaigoje, vėliau nebedirbo, gydėsi ir gyveno viena. Grįžusi į Lietuvą, ji nieko nepasakojo apie lageriuose praleistus metus, tačiau jos veide buvo daug skausmo ir kančios. 1999 metais mirė, palaidota Vilniaus Sudervės kapinėse.

(Bus daugiau)

Straipsnis spausdintas „Terra Jatwenzorum“ 15 tomo 1 dalyje.

Pas gydytoją

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Virginija: O, ir Tu čia? Labas!

Kristina: Deja...

Virginija: Sergi? Kad visai gerai atrodai... Ar tik *neapsimeti sergančia*? ☺

Kristina: Na ką Tu? Aš be reikalo pas gydytojus neaikštau. Labai skauda nugarą ir kairę koją. Vos galiu *pernešti* skausmą. *Kožonkės*... Gydytojas išrašė *zaščikus*. O kas Tau?

Virginija: Man dažnokai skaudėjo galvą ir pilvą. Prieš mėnesį gavau *skierovanią* ir turėjau pasidaryti *badanias*. Tai va atnešiau *vinikus* ir žiūrėsiu, ką gydytojas pasakys.

Kristina: Nežinojau, kad Petraitis ir Tavo *rodzinnas* daktaras.

Virginija: Anksčiau buvo kitas, bet persikėlėm gyventi į naują namą Šiaurės gatvėje. Kad gydytojas būtų arčiau, pasirinkau būtent daktarą Petraitį. Girdėjau, kad *iš jo* geras gydytojas, kad reikalui esant visada *nukreipia* pas kitos srities specialistą.

Kristina: Tikrai geras. Kai kažkada sūnus krito ant *kulnų* ir smarkiai *susikoliečino*, atsirado *zakaženia*, šis gydytojas mums labai padėjo.

Virginija: Girdėjau, kad dar labai gera gydytoja yra Bernadeta Kielaitienė. Ji dirba poliklinikoje Kauno gatvėje, o *privatniai* priima pacientus Seinų g. 25.

Kristina: Taip. Aš pas ją keletą kartų esu buvusi. Maloni, nuoširdi moteris. Ir protinga. Stengiasi padėti,

kiek tik gali.

Virginija: Tai daug sveikatelės Tau! O gal norėtum, kad palaukčiau ir pavėžinčiau Tave namo?

Kristina: Ar neskubi į darbą?

Virginija: Ne. Gavau *zvolnienią*.

Kristina: Tada mielai. Būsiu labai dėkinga.

Įnagininkas nevertotinas būviui reikšti, kai jis nusakomas būdvardžiu arba būdvardiškuoju žodžiu asmeniuiose sakiniuose. Tad ne *apsimesti kokiui*, o *apsimesti kokiam*, *apsimesti koks* ir pan., pvz.: *Moksleivis apsimetė sergančiu (sergas; sergantis; kad serga)*. *Moteris bandė apsimesti nieko nesuprantančia (nesuprantanti)*. *Ne-reikėjo jam apsimesti nieko nežinančiu (nežinančiam)*.

Veiksmazodis *pernešti* nevertotinas reikšmėmis „pakelti, iškentėti, iškęsti, išturėti, išverti“. Taigi ne *pernešti*, o *pakelti (iškęsti, išturėti, išverti)* skausmą, *sielvartą, netektį, nelaimę* ir pan.

Veiksmazodis *nukreipti* nevertotinas reikšme „siųsti“. Todėl ne *nukreipiama*, o *nusiunčiama* pas kitos srities specialistą. Dokumentas, su kuriuo ką kur nors siunčiama, vadinamas ne *nukreipimu*, o *siuntimu*, pvz.: *Išduotas nukreipimas (siuntimas) į globos įstaigą*.

Pokalbyje pavartoti barbarizmai ir jų lietuviški atitikmenys: *kožonkės* (lenk. korzonki) – *išialgija, zaščikas* (lenk. zastryk) – *injekcija, skierowania* (lenk. skierowanie) – *siuntimas, badanios* (lenk. badania) – *tyrimai, vinikai* (lenk. wyniki) – *rezultatai, rodzinnas* (lenk. rodzinny) – *šeimos, susikoliečyti* (lenk. skaleczyć się) – *susižeisti, zakaženia* (lenk. zakażenie) – *infekcija, prywatniai* (lenk. prywatnie) – *privaciai, zvolnienia* (lenk. zwolnienie) – *nedarbingumo pažymėjimas (pažyma)*. Sakinys *Girdėjau, kad iš jo* (lenk. z niego) *geras gydytojas*. taisyntinas taip: *Girdėjau, kad jis geras gydytojas*.

Pokalbio dalyvė Kristina, sakydama, kad sūnus krito ant kulnų, turėjo omeny – kelius. Mes, dzūkai, *kelius* vadiname *kulnais*, o *kulnus* – *pentimis*. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ pateikiama: *kelis* – šlaunies ir blauzdos kaulų sąnarys; *kulnas* – užpakalinė kojos pėdos dalis; *pentis* – *tarm.* kulnas.

*Gyvenimas – tai nesibaigiantis laukimas,
Jau atlikti ir dar nepradėti darbai.
Gyvenimas – tai amžinas siekimas
Suspėti padaryti tai, ko dar nepadarei.*

Spalio 19 d. jubiliejinį gimtadienį
šventė
Antanas Bliūdžius iš Didžiulių.
Ta proga Jį sveikina

**Žmona Petronelė, vaikai Valdas, Irena,
Jurgis ir Jolanta su šeimomis**

*Žydėk, kaip žydi gražiausios rudeninės gėlės,
pati esi tarsi puikiausias žiedas,
mūsų gyvenimus papuošęs.
Žydėk sodriausiomis spalvomis, stebėk gyvenimą,
džiaukis juo ir lik tokia, kokia esi,
su siela, kupina jaunatvės, ir meile degančia širdimi.*

Gražaus 60-ojo jubiliejaus proga
Onutę Nevulienę iš Žvikelių
nuoširdžiai sveikina bei stiprios sveikatos,
ilgų gyvenimo metų
su viltingais saulėtekiais
ir Dievo palaimos linki

Vyras, vaikai ir anūkai

*Kaip greitai bėga metai
Ir tūkstančiai brangių dienų.
Tegul šis jubiliejus mena,
Kiek daug jau nuveikta darbų.
Tad iš visos širdies mes linkim:
Stiprios sveikatos, kuri reikalinga žmogui.
Laimės, be kurios būtų sunku gyventi.
Džiaugsmo, be kurio būtų liūdna.
Ir stiprybės, kuri padeda įveikti sunkumus.*

Labai gražų 95-ąjį gimtadienį spalio mėnesį
švenčia **Eugenijus Latvys**. Ta proga, brangus
Tėveli, Seneli, Proseneli, sveikinam ir linkime
Jums stiprios sveikatos, Dievulio globos, aplin-
kinių pagarbos ir artimųjų meilės.

**Dukra Emilija, žentas Juozas,
anukė Violeta ir anūkas Vitas su šeimomis**

KLAIDOS ATITAIŠYMAS

„Aušros“ š. m. 17 nr. 11 p., straipsnyje „Ha-
kuna Matata!“, įsivėlė klaida. Vietoj „Projek-
tą sukūrė architektė Gražina Muliarčikienė,
o vėliau plaukiojančios pirties idėją įgyven-
dinti padėjo Robertas ir Valdas Baranaus-
kai.“ turėtų būti: „Projektą sukūrė architektė
Gražina Mulerčikienė, o vėliau plaukio-
jančios pirties idėją įgyvendinti padėjo Petras
Uzdila bei Valdas ir Robertas Baranauskai.“

Atsiprašom.

PARDUODU

šalto spaudimo natūralų
rapsų aliejų
litrinės talpos buteliuose.

Kreiptis į Ireną ir Vytautą Pečiulius
tel. +48 792 202 773.

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

**Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!**

Galima atvykti į redakciją Punske arba užsiprenumeruoti
pavedimu į banko sąskaitą
(numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje),
nurodant, už kurį leidinį mokama.

Lietuvos žiniasklaida

2023 10 11–22

Praėjusioje apžvalgoje vienu iš herojų minėtas valdžios vyras, kariuomenės vadas Valdemaras Rupšys, o šįkart žiniasklaidos dėmesio centre atsidūrė diplomatas, ambasadorius Jungtinėje Karalystėje Eitvydas Bajarūnas. Tiesa, pati istorija prasidėjo kiek anksčiau, tik vėliau ji išplaukė į viešumą, kai lyg ir slapta medžiagą gavo ir pavišino šioje „diplomatiniėje“ istorijoje pirmuoju smuiku griežęs portalas delfi.lt.

Šaltinių duomenimis, Užsienio reikalų ministerija (URM) sulaukė skundų dėl galimo E. Bajarūno mobingo ir piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi. Portalo pavišintose URM inspektorių ataskaitos detalėse kalbama apie netinkamą ambasadoriaus elgesį, jo žmonos piktnaudžiavimą ambasados resursais. „Generalinės inspekcijos teigimu, E. Bajarūnui trūksta vadovui reikalingos kompetencijos, jis piktnaudžiauja suteiktais įgaliojimais ir netinkamai bendrauja su ambasados darbuotojais, esą daugelis patyrė viešo įžeidinėjimo, patyčių, žeminančios kritikos, žodinės agresijos apraiškų. Darbuotojai nurodė, kad ambasadorius nesugeba savo privačių interesų atriboti nuo viešųjų, galimai piktnaudžiauja tarnybine padėtimi“, – rašė delfi.lt. O laikraštis „Lietuvos rytas“ dar rugsėjį skelbė, jog E. Bajarūnas ambasados darbuotojams nurodė nupirkti brangiausius bilietus į miuziklą „Operos fantomas“ tuo metu Londone viešėjusiam Prezidentui Gitanui Nausėdai ir jo žmonai. Prezidento, ambasadoriaus ir jų sutuoktinių apsilankymas teatre buvo apmokėtas iš ambasados sąskaitos ir atsiėjo daugiau kaip tūkstantį svarų sterlingų. Vėliau viešojoje erdvėje pasirodė informacija, kad, pradėjus domėtis šių išlaidų pagrįstumu,

ambasadorius pripažino, jog tai buvo nesusipratimas, kurį vėliau ištaisė ir už bilietus sumokėjo iš savo lėšų.

Kaip paaiškėjo po kelių savaičių, Prezidento ir ambasatoriaus su sutuoktinėmis apsilankymas spektaklyje siekiantiems ambasatoriaus atšaukimo buvo vienas iš kozirių: Seimo narys konservatorius Matas Maldeikis dėl to kreipėsi į Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją (VTEK). Skunde parlamentaras kėlė klausimą, ar E. Bajarūnas nesupainiojo viešųjų ir privačių interesų. Politikas taip pat klausė, ar Prezidentas deklaravo sulaukęs dovanos, jeigu bilietai buvo įsigyti diplomato asmeninėmis, o ne ambasados lėšomis. „Jei tai buvo daroma iš asmeninių lėšų, to ambasadorius negalėjo daryti, nes jis vedėsi žmogų, tiesiogiai atsakingą už jo karjerą. Pagal VTEK išaiškinimą to negalima daryti ir Prezidentas už bilietus turėjo sumokėti pats“, – parlamentaro žodžius perteikė portalas alfa.lt. Priminsime, kad pagal Lietuvos Konstituciją būtent Prezidentas ambasadorius skiria ir atleidžia Vyriausybės teikimu bei Seimo Užsienio reikalų komiteto (URK) pritarimu.

Po kelių dienų VTEK pareiškė, jog M. Maldeikio skundas bus nagrinėjamas. Be abejo, ambasadorius E. Bajarūnas kaltinimus neigė. Surengtoje spaudos konferencijoje, kas URM dėl E. Bajarūno darbo specifikos pasirodė nepriimtina, jis teigė, jog oficialios informacijos dėl mobingo nėra gavęs. „Esu reiklus vadovas, aktyvus vadovas ir veikiu valstybės interesui taip, kad galima vadinti tai principu 24/7. Taip, Jungtinėje Karalystėje ir savaitgaliais reikia susitikti su lietuviais, ypatingai savaitgaliais. Todėl mano kiekvienas savaitgalis buvo užimtas įvairiais renginiais. <...> Ir natūralu, kad mano

reiklumas ir aktyvumas peržengia standartines ribas“, – E. Bajarūną citavo delfi.lt. „Tai yra neadekvati situacija, pirmą kartą naudojamas politinėje kovoje ambasadorius“, – kažką kaltindamas dėl skandalo žurnalistų dėmesį atkreipė E. Bajarūnas.

Pasak minėto portalo, URM inspektoriams kilo abejonių dėl išlaidų, kai ambasados ištekliai galbūt naudoti asmeninėms reikmėms. Ambasadorius žurnalistams teigė, jog valstybės lėšų nešvaistė, ir stebėjosi, kad inspektorius buvo ne darbuotojas iš šalies, o URM tarnautojas. „Jis rašo tai, ką ministerija jam ir paveda“, – komentavo diplomatas.

Savo ruožtu URM kreipėsi į ambasadorių, reikalaujama viešai paneigti spaudos konferencijos metu jo pavišintą esą melagingą informaciją. Tačiau čia dar kartą išryškėjo, kad ambasadorius ir ministerija jau per daug nutolę vienas nuo kito. „<...> atsakingai pareiškiu, kad jokios melagingos informacijos aš neteikiu ir atitinkamai neturiu ką paneigti“, – rašė ambasadorius atsakyme ministerijai, kurį matė naujienu agentūra BNS. Pasak diplomato, didžioji dalis to, ką reikalaujama paneigti, buvo ne faktų teigimas, o nuomonė.

Į ambasatoriaus pusę nuo pat pradžių stoji ir Prezidentas G. Nausėda. Gal čia pasireiškė „Operos fantomo“ įtaka? „Jei kyla darbiniai konfliktai ambasatoriaus vadovaujamoje diplomatinėje atstovybėje, jie turėtų būti sprendžiami laikantis tarnybinės etikos principų. Prezidentas tikisi, kad URM geranoriškai padės išspręsti šią situaciją dialogo būdu“, – naujienu agentūrai „Elta“ teigė Prezidentūra po ambasatoriaus susitikimo su šalies vadovu.

Tiesa, tik Prezidentas su ambasadoriumi ir liko vienoje barikadų

pusėje. Kiti – URM su ministru Gabrieliu Landsbergiu, premjerė Ingrida Šimonytė, parlamento nariai, politologai – buvo kritiškai nusiteikę diplomato atžvilgiu.

Pastaruoju metu ne viena Europos šalis susiduria su grasinimais susprogdinti švietimo ir ugdymo įstaigas, valdžios institucijas ar įmones, su žydaus susijusius objektus. Ne išimtis ir Lietuva. Nepaisant to, kad tokie grasinimai iki šiol buvo melagingi, policija ragina gavus laiškus su nurodytu neva sprogimo laiku „netampyti už ausų likimo“ – evakuotis iš pastatų. Policijos generalinis komisaras Renatas Požėla, kalbėdamas su žurnalistais, įvardijo, kas rašoma tuose laiškuose. „Reikalavimai tokie: vienur prašoma išpirkos už menamą išminavimo paslaugą, kita žinutė – su politiniais reikalavimais, kad jūs esate prieš Rusiją, remiate nacių palikuonis... Tokio politinio pobūdžio“, – teigė jis. Policijos vadovas negalėjo pasakyti, kas siunčia tokius laiškus, tačiau, pasak jo, „iš ankstesnių tyrimų matome vieną konkrečią Vakarų šalį ir konkretų serverį, iš kurio keliauja šie grasinimai. Labai tikėtina, kad ten irgi yra automatizuoti procesai, t. y. siunčia robotas. Visur yra „gmail“, tik nurodyti skirtingi elektroninio pašto adresai“.

Po to, kai į Izraelį įsiveržė teroristinė grupuotė „Hamas“, socialiniuose tinkluose ėmė plisti raginimai tądien pulti žydus bei su žydų bendruomene susijusius objektus. Todėl Lietuvoje sustiprinta su žydų bendruomene susijusių objektų apsauga. „Svarbiausias akcentas kreipiamas į tuos objektus, kuriuose bus žmonių, tačiau tuo pačiu bus stebimi ir tokie objektai kaip sinagogos, memorialai, kapinės, – sakė policijos atstovas. – Kol kas jokių incidentų prie su žydų bendruomene susijusių objektų Lietuvoje nėra fiksuota.“

Ypač nerami diena mokykloms, darželiams ir specialiosioms tarnyboms buvo spalio 13-oji. Į įstaigas rusų kalba plūdo bauginantys elektroniniai laiškaai apie pastatuose padėtus

2023 m. rugsėjo 30 d. į amžinybę iškeliauo mūsų brangus
vyras, tėtis, senelis, uošvis

A. A. PETRAS DZEMIONAS

iš Punsko.

*Išėjo, iš kur negrižta niekas,
Palikęs svajones, godas, namus...
Visiems širdy gėla gili išlieka
Ir skausmas, kad daugiau Jo nebebus.*

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame giminėms, kaimynams, draugams ir pažįstamiems už pagarbą Velioniu, gėles, aukas, maldas ir užuojautos žodžius. Ačiū Punsko ambulatorijos gydytojams ir medicinos seselėms už gydymą ir slaugymą. Dėkojame giesmininkams už giesmes ir maldas, kunigams už gedulingas šv. Mišias ir palydėjimą į kapus.

Liūdintys žmona ir sūnūs su šeimomis

sprogmenis. Reaguojant į tai dalyje mokyklų ir darželių vyko evakuacija, stabdyti ugdymo procesai. „Mokyklos ir darželiai įvairiuose šalies miestuose iki 13 val. 30 min. gavo 850 pranešimų su grasinimais susprogdinti“, – „Eltai“ sakė Policijos departamento atstovas Ramūnas Matonis. Nors nieko tragiško po tokių grėsmingų pranešimų lavinos neįvyko ir specialiosios tarnybos savo pareigas atliko, vis dėlto, ekspertų nuomone, Lietuva išbandymo neatlaikė. Apie tai rašė portalas Irytas.lt. „Pastarųjų dienų įvykiai iškėlė klausimą ne tik dėl institucijų pasirengimo suvaldyti krizines situacijas, bet ir dėl politinių lyderių indėlio. Pasigendama šalies vadovų, kurie krizės akivaizdoje sugebėtų tinkamai komunikuoti, tarti žodį ir nuraminti įsibaiminusių visuomenę“, – rašė portalas ir perteikė buvusio Konstitucinio Teismo pirmininko Dainiaus Žalimo nuomonę feisbuke. „Susidariusi padėtis parodo, jog „teroristai laimi prieš Lietuvos valstybę“. Daug politikų tik pliurpti gali apie hibridinę agresiją... O, beje, buvo apie tai pareikšta kokia nors prezidento ar ministrės pirmininkės pozicija? Iš Vidaus reikalų ministerijos (VRM) tikrai nesitikėjime, nes jie gi „nesikiša“ į pareigūnų veiklą.“ „Jau seniai prasidėjusi diskusija, kad

Lietuvoje piliečiai nėra pasirengę ekstremalioms situacijoms. Kalbame ne tik apie karą, bet apie bet kokias situacijas, kurios yra ekstremalios ir turėtų priversti imtis tam tikrų veiksmų ir atskiras institucijas, ir pačius piliečius. Kitaip tariant, ant popieriaus galbūt ir yra planai, bet kartais popierius su tikrove labai prasilenkia“, – portalui Irytas.lt sakė politologė Rima Urbonaitė.

Tai kas turėtų būti tas asmuo, kuris šiuo atveju privalėtų imtis lyderystės? Portalo pašnekovės, Klaipėdos universiteto politologės Gabrielės Burbulytės-Tsiskarishvili žvilgsnis pirmiausia kryo į VRM vadovę Agnę Bilotaitę. „Buvo situacijų, kai norėjosi žodžio ir iš prezidento, ir iš premjerės, bet šitoje konkrečioje situacijoje, kuri yra policijos kompetencijos sritis, reikia tą sritį kuruojančio aukščiausio pareigūno žodžio“, – pabrėžė ji. Dėl to, kad veiksmų čia pirmiausia imtis turėtų A. Bilotaitė, sutiko ir R. Urbonaitė. Apie tai, kad valdančiųjų reakcija į elektroninius laiškus nebuvo tinkama, laidoje „Delfi interviu“ kalbėjo opozicinės Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ pirmininkas, buvęs vidaus reikalų ministras S. Skvernelis. Tai, kaip buvo valdoma krizė, kritikavo ir Prezidento vyriausiasis patarėjas nacionalinio saugumo klausimais Kęstutis Budrys.